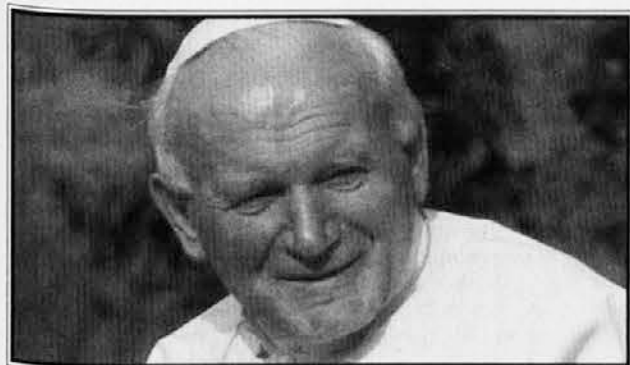

NON PRAEVALEBUNT

Te besede najdemo v znani hvalnici *Tu es Petrus* (Ti si Peter-Skala), ki je nekaka neuradna papeška cerkvena himna. Iz tega izhaja prepričanje, da peklena vrata ne bodo premagala Cerkve. V dolgi

dvatisočletni cerkveni zgodovini je ta misel nekaka rdeča nit, ki prepleta vse dogajanje v krščanskem svetu, njegove viške in padce, ki kot nekak tok in pretok (*corsi e ricorsi*) - da spomnimo na misel, ki jo je zapisal filozof Giambattista Vico - preveva vso svetovno zgodovinsko sceno. In prav rimski papež je v tem obširnem časovnem loku vodil vse dejanje in nehanje katoliške Cerkve in njeno usodo na zemlji.

Podobne misli se lahko porajajo sedaj ob dvajsetletnici vladanja papeža Janeza Pavla II., ki je oktobra leta 1978 po nenadni smrti komaj mesec vladajočega papeža Janeza Pavla I. postal Petrov naslednik. Kard. Karol Wojtyła iz Krakova na Poljskem je torej sprejel nelahko dediščino dveh papežev, svojih prednikov, Pavla VI. in beneškega patriarha Albina Lucianija - Janeza Pavla I. Gotovo to ni bilo lahko, toda že prve besede slovanskega papeža "Ne bojte se" so vdahnile kristjanom in ljudem dobre volje sploh nov pogum in samozavest. In take besede je svet v resnici potreboval ter jih potrebuje še danes.

Kaj pa označuje pontifikat poljskega papeža? Sem lahko štejejo veliko stvari in dejavnikov, ki papeževanje Janeza Pavla II. postavljajo med največje v sodobni oz. moderni zgodovini. Papež ima povsod pred očmi človeka in njegovo dostojanstvo in zato pravično in pošteno družbo. O tem zgovorno pričajo njegove enciklike, kot *Laborem exercens* ali *Sollicitudo rei socialis*. Med važne enciklike zlasti za slovanske narode sodi dokument *Slavorum apostoli*, ki postavlja sveta brata Cirila in Metoda s sv. Benediktom kot sozavetnika Evrope. Njegova širina je prišla vedno do izraza na neštivilnih potovanjih, kjer je hotel spoznati posamezne stvarnosti. Sodobna zgodovina mu že pripisuje odločilno vlogo pri rušenju komunistične ideologije in s tem usodne preobrate po letu 1989 po padcu berlinskega zidu. Znan je njegov ekumenizem od krščanstva do budizma, ki pa še ni dosegel vseh sadov. Prvi je kot Petrov naslednik prestopil prag kakega judovskega svetišča z obiskom rimske sinagoge. Še in še bi lahko naštevali pomembna dejanja in pobude, ki jih je sedanji papež udeležil. Pa njegovo veliko delo za mir v svetu, ki je danes še v Evropi spet močno ogrožen? / STRAN 2

ANDREJ BRATUŽ

02 Alojz Tul DOGOVORI JUDOVSKIH POTOMCEV...

Mir, ki je temeljni znak božje prisotnosti, se mora širiti tudi v vseh političnih ureditvah družbe in v življenju vsake skupnosti ter vsakega naroda.

(Janez Pavel II. na Novo leto 1995)

03 Ivan Žerjal / intervju JANKO BAN

04 Mariza Perat SVETNICA JUDOVSKEGA RODU

05 G. KRŽIŠNIK O CERKVENEM PETJU

06 Matjaž Rustja / pogovor LUČKA SUSIČ

06 Luisa Antoni SEZONA GLASBENE MATICE

07 Majda Pavšič DROBCI IZ ZGODOVINE ČIPKARSTVA

07 Igor Devetak IZPOVEDNE PODOBE

08 Ivan Žerjal KOROŠKI DNEVI NA TRŽAŠKEM

13 Milan Gregorič OZADJE KOPRSKIH OBČINSKIH ZDRAH

16 Vida Valenčič TURČIJA IN SIRIJA

POMEMBEN OBISK TORONTSKEGA NADŠKOFA

KARDINAL AMBROŽIČ V GORICI

JURIJ PALJK

Slovenski kardinal, sicer drugi v naši zgodovini (za Jakobom Missio), dr. Alojzij Ambrožič, nadškof v Torontu, je bil prejšnji teden med nami.

Znano je, da ima kardinal Ambrožič na Goriškem in sploh v zamejstvu več prijateljev, s katerimi se rad srečuje. Prav goriški prijatelji so ga povabili, naj se na poti v Ljubljano, kjer sta ga sprejela tudi ljubljanski nadškof dr. Franc Rode in slovenski predsednik Milan Kučan, ustavi vsaj za uro, dve z njimi. Kard. Ambrožič je v sredo popoldne, 7. t.m., prispel z letalom na letališče v Ronke in nato v Gorico. Zvečer pa smo častnemu gostu priredili slovesen, preprost, a občuten sprejem v Kulturnem centru Lojze Bratuž, kjer je uglednega gosta pričakalo veliko ljudi, med njimi precej duhovnikov z obeh strani meje, častitih sester, starih znancev in vernikov, ki so hoteli kardinala spoznati, ga tudi prvič videti.

Kardinal Alojzij Ambrožič je pozdravil predstavnike goriških kulturnih organizacij, skavtov, predstavnike našega časopisa, sestre in druge ter stopil v spremstvu škofijskega kanclerja msgr. Oskarja Simčiča in dr. Marilke Korsič na oder velike dvorane Kulturnega centra Lojze Bratuž. V imenu Kulturnega centra in v imenu vseh, ki so prišli na ta prigrčni sprejem, je kardinal najprej pozdravila predsednica Centra prof. Franka Žgavec, ki je častnemu gostu voščila veliko dobrega in obilo zdravja, nas vse priporočila v molitev ter kardinalu zaželela seveda tudi to, da bi še večkrat prišel v našo sredo. Sopranistka Alessandra Schettino, violinist Peter Gus in pianistka Valentina Pavio, gojenici in profesorji na Slovenskem centru za glasbeno vz-

gojo Emil Komel, so prepričljivo in občuteno izvedli *Domine Deus* iz Vivaldijeve skladbe *Gloria*. Nato je slovenskega kardinala Ambrožiča pozdravil msgr. Oskar Simčič, ki je dejal, da je naše veselje

dvojno, saj smo veseli, ker imamo Slovenca za kardinala, in zato, ker ga imamo med sabo in vemo, da je naš prijatelj. Msgr. Simčič je dejal, da nikomur ne sme biti vseeno, če sedi v kardinalskem zboru tudi Slovenec, pa čeprav gre za človeka, ki vodi nadškofijo v Kanadi. Spomnil se je prvih prihodov kardinala Ambrožiča v Gorico pred štiridesetimi leti, ko se je kardinal kot mlad duhovnik v Parizu spoznal z goriškimi vrstniki in študenti, ki so se zbirali okrog Slovenskega kato-

liškega akademskega društva SKAD, se z njimi spoprijateljil in jih prihajal redno obiskovat tudi takrat, ko ga je življenjska pot zanesla čez Atlantski ocean. Msgr. Oskar Simčič se je kardinalu tudi zahvalil, ker je ob vsem blišču, ki ga daje kardinalski škrlatni plašč, ostal prisrčen človek.

Prav ena od aktivnih članic nekdanjega SKAD-a, dr. Marilka Korsič Čotar, je pozdravila kardinala in se spomnila prijateljstva nekdanjih goriških študentov z njim. Tudi kardinal Alojzij Ambrožič je namreč goriškim študentom, tako kot Kocbek, Mrak, Truhlar, Trstenjak, Zidar in drugi, predaval in jim tako pomagal iskati odgovore na pomembna življenjska vprašanja. "Gorico in goriške Slovence imam v najlepših spominih, nanjo sem navezan že štirideset let. Ko v Slovenijo še nisem hodil, mi je pomenila nadomestitev za Slovenijo in to mi še danes pomeni!" je dejal kardinal.

STRAN 10

OB ROBU ZADNJE VLADNE KRIZE V ITALIJI

NAŠA ZAŠČITA ZADEVA PREDVSEM VLADO

DRAGO LEGIŠA

Ena najvidnejših in otipljivih posledic zadnje krize italijanske osrednje vlade je gotovo razcep Stranke komunistične prenove, ki je Prodijevo vladu podpirala od zunaj vse od njenega nastanka pred dvema letoma in pol. Večina komunističnih poslancev se je namreč uprla strankinemu političnemu tajniku Bertinotiju in v parlamentu glasovala za zaupnico vladi predsednika Prodijskega. Ker je Bertinotijevo stališče odločno prevladalo v pristojnem strankinem

organu, za upornike seveda ni bilo več mesta v stranki. Dva dni po padcu Prodijeve vlade so disidenti že imeli zborovanje v Rimu in sklenili ustanoviti "Stranko italijanskih komunistov", ki bo nastopila s svojimi kandidatnimi listami na bližnjih upravnih volitvah.

Italijanska notranja politika se torej razvija paradoksalno. Medtem ko se je ogromna večina politikov že pred nekaj leti izrekla za uveljavitev t.i. dvopolnega sistema, ki da edini more odpraviti že tako rekoč kronično politično

nestabilnost, ugotavljamo, da dvopolni sistem še ni niti v povojih in nove stranke rastejo kot gobe po dežju. Zanimivo je, da pri tem ni izvzeta niti skrajna levica, čeprav se na zunaj vede, kot da bi imela v zakupu vso modrost. Mirno lahko zato trdimo, kako v tem trenutku prav nič ne kaže, da bodo v Italiji v kratkem odpravljeni vzroki politične nestabilnosti.

Medtem ko pišemo, še ne vemo, komu bo predsednik republike Scalfaro zaupal nalogo za sestavo nove vlade.

STRAN 2

VSEBINA

INTERVJU / JANKO BAN

GLASBA, SAMO "RESNA ZABAVA?"

IVAN ŽERJAL

V petek, 9. t.m., so na tiskovni konferenci v Trstu predstavili program abonmajske koncertne sezone Glasbene matice 1998/99. Ob tej priložnosti smo se pogovorili z Jankom Banom, predsednikom umetniškega sveta Glasbene matice, zborovodjo in vsestranskim glasbenim delavcem, ki je drugače tudi urednik sporedov resne glasbe na Radiu Trst A. Pogovor, na katerega je rad pristal, se ni dotaknil samo koncertne sezone naše osrednje glasbene ustanove, ampak tudi širše problematike razširjenosti in vloge glasbene dejavnosti in kulture pri nas.

V zamejstvu - pa tudi v Sloveniji - nisi neznana osebnost, pa bi te vendarle prosil, da se na kratko predstaviš našim bralcem...

Pred kratkim sem bral oznako, da je umetnost zelo resna zabava. Zase mislim, da sem glasbenik, ki ne najde prav na lahek način zlate sredine v tem paradoksu - "resna zabava" - se pravi neke zlate mere, ki bi bila kar naenkrat veljavna in po kateri bi se ravnal enkrat za vselej. To iz dveh razlogov: predvsem zaradi sistema, v katerem sem odraščal. To je bilo daleč pred letom 1968 in so bile šole drugačne, kot so danes. Nato, ker sem zrasel v času, ko je na glasbeni sceni še veljala estetika neoklasičizma na eni strani oz. ko so bila to leta prave eksplozije glasbene avantgarde. Vendar se potem človek privadi na vse, na vse estetike in izraze, posebno če razume, da je to estetika tistega časa in se skuša tudi sam vživeti v tiste estetske parametre. Danes se estetska merila seveda spreminjajo. Ni več take napetosti v glasbenem izrazu, kot je bila v času ekspresionizma, tudi ni več takih "pretiravanj", kot so bile v glasbeni avantgardi. Po drugi strani lahko rečem, da Slovenci že po tradiciji govorimo o glasbeni praksi pravzaprav kot o neki ludični dejavnosti: mi rečemo, da igramo na instrument. Seveda to igranje oz. zabava ne sme biti mišljena kot neka banalna zabava: zato gre tu za glasbeno umetnost, to pomeni, nekaj, kar nastaja iz človeka kot potreba po nekem kulturnem sporočilu, ki je seveda vezano na pripravo, na občutke določene osebe, na okolje, v katerem nastaja. Glasbena umetnost je torej, kljub tej ludični noti, še vedno nekaj zelo resnega, ker je izpoved nekega občutja. Je torej nekaj, česar prej ni bilo in nastane kot umetna tvorba, z vsemi včasih tudi kompliciranimi oblikami izraza, ki jih ta umetna tvorba nosi s sabo. Vsak človek pač pove v določenem trenutku tisto, kar ga žuli, in umetnik pove to še na posebno osebno ali svojstven način.

O letošnji sezoni Glasbene matice pišemo že na drugem mestu, zato bi te ne spraševal o sporedu koncertov. Vsekakor bi te prosil, da vseeno podaš kratko misel o sezoni, ki se pričinja.

Glasbena matica ponuja obiskovalcem koncertov nekaj zanimivih

aspektov, ki naj pritegnejo občinstvo. To pomeni nekaj novosti, nekaj drugačnosti, neke zanimive kombinacije solistov, neke nove skladbe, napisane tudi prav za priložnost koncertov

GM, torej stvari, ki jih v drugih sezonah občinstvo ne sliši in ki torej pomenijo obogatitev določenega kulturnega oz. glasbenega prostora. Na koncertih GM so letos novosti prav na vseh koncertih. Mimo tega, da so si izvajalske zasedbe od koncerta do koncerta različne - in zelo zanimive so tudi kombinacije med solisti in ansambli - gre tudi za vsebinske značilnosti, za skladbe, ki valorizirajo zanimivost, novost, drugačnost. Npr. na prvem koncertu prav pred kratkim dokončana nova skladba Alda Kumarja, na drugem koncertu moteti Gallusovega sodobnika, malo znanega skladatelja iz Maribora Daniela Lacknerja, ali na tretjem koncertu izvedba Gerschwinove skladbe *Rhapsody in blue* za klavir in jazz band, pa še na istem koncertu praižvedba naročene, a še ne napisane nove skladbe, ki jo pripravljata Tom Hmeljak. Nato so, recimo, zanimivi programi, ki povezujejo tržaško glasbeno stvarnost z Dunajem. Na nekem koncertu bo verjetno prvič izvedena v knjižici odkrita kratka skladba Marija Kogojca. Na istem koncertu bo doživela praižvedbo skladba Uroša Kreka za koncertantni kontrabas. Slišali bomo tudi kvartetni stavek Viktorja Šonca, ki je bil prvi ravnatelj Glasbene matice v Trstu ob njeni ustanovitvi leta 1909. Slišali bomo nazadnje tudi zelo zanimive skladbe za duo violinarharfa. Tu sem omenil samo skladatelje, nisem pa še omenil zasedb. Tu so spet zanimive kombinacije in izbire izvajalcev: tako bo Gerschwin izvajal naš pianist Aljoša Starc. Dunajsko pevko Danjo Lukan, sicer Slovenko, ki živi na Dunaju, bo spremljal naš pianist Marko Ozbič. Nastopil bo godalni kvartet Glasbene matice in imel kot gosta slavnega pianista Sijavuša Gadžijeva. Nastopil bo tudi violinist Črtomir Šiškovič ob spremljavi harfistke Simone Mallozzi, ki je tudi njegova žena. Zdi se mi, da sem v zelo zgoščeni obliki naštel nekaj značilnosti. To je res le nekaj značilnosti: za govor o ostalih, vsebinskih in oblikovnih značilnostih bi

bila verjetno potrebna še bolj poglobljena analiza.

Glasbena matica, kot vemo, ne prireja samo koncertov, ampak je tudi - in predvsem - glasbena šola, ki je doslej bila zasebna značaja. Predvideno je, da vsaj del GM postane avtonomna sekcija državne konservatorija Tartini. Kako je s tem? Kako pa je s prostori?

Rekel bi, da je to že dolga zgodba. Iz najnovejšega časa smo lahko brali, da naj bi bil priznan slovenskemu glasbenemu šolstvu v Furlaniji-Juljski krajini status konservatorija. To je predvideval že Maccanicov osnutek zaščitnega zakona. V tej smeri je bil letos spomladi že precej podrobno izdelan načrt na šolskem ministrstvu v Rimu. Istočasno je to formulo prevzel tudi Maselli v svojem osnutku. Sedaj se je seveda ves postopek ustavljal in zdí se, da bo treba spet stopiti v stik z ministrstvom za uresničitev tistega načrta. Rekel sem, da je to dolga zgodba, saj se vleče skoraj 90 let, kolikor je pač stara Glasbena matica. Ne smemo pozabiti, da je bila Glasbeni matiči že l. 1912 priznana pravica javnosti s strani avstro-ogrskega ministrstva. To pravico javnosti, skupaj z vsem drugim, smo seveda izgubili po prvi svetovni vojni. Od Italije si torej pravzaprav pričakujemo samo to, da vzpostavi stanje, ki ga je našla, ko je prišla v te kraje, torej naj prizna Glasbeni matiči status javnosti.

Vrnimo se h glasbi, saj imajo upravne naloge drugi. Kakšno vlogo ima glasba v oblikovanju mladega človeka v zrelo in popolno osebnost?

Nisem pedagog, ampak vsi vemo, da ima tudi glasba lahko velik pomen pri vzgoji otroka. Glede same glasbene občutljivosti naj rečem to: čimprej bo otrok slišal petje in glasbo okoli sebe, tem boljši posluš bo imel, tem bolj bo muzikaličen.

Glasba mora torej spremljati otroka in človeka vedno, če ta človek želi biti muzikaličen. Glede glasbene vzgoje pa je treba povedati to: kot pri vsaki vzgoji je treba v današnjem času poudariti predvsem ustvarjalen pristop otroka do katerekoli dejavnosti. Žal v šolskih sistemih v Italiji ne obstajajo direktne metode po raznih Orffovih, Kodalyjevih ali drugih vzorcih, pri katerih se otrok iz prakse uči glasbo, tako da si morajo pedagogi pomagati, kot vedo in znajo, na vsak način vedno z upoštevanjem otrokove osebnosti, ustvarjalnosti, želje in iznajdljivosti.

Pri nas je bila (in je še vedno) tudi glasbena dejavnost - tako kot vsaka druga sicer - tesno povezana s prizadevanji za narodni obstoj naše skupnosti. Kakšen pomen imata torej glasbena vzgoja in dejavnost na našem narodnostno ogroženem področju?

Glasbena matica je ena slovenska šola več v naših krajih, in tudi ne majhna. Otroci ali mladostniki, ki obiskujejo individualni ali skupinski pouk v okviru Glasbene matice, je v celi deželi okoli sedemsto. To je izredno velika številka, s katero se ne bi mogli ponašati, če GM ne bi delovala ali ne bi obstajala. Važen je torej seveda po eni strani glasbeni pouk v materinem jeziku, še važnejši pa je potem odločilen doprinos, ki ga dajejo diplomirani glasbeniki (do zdaj jih je bilo okoli 60) ali pa tudi tisti, ki študija iz tega ali onega razloga niso dokončali, k razvijanju glasbene ali drugačne kulture v naših družtvih, zborih, z raziskovanjem na glasbenem področju itd. To je torej investicija, ki se obrestuje s tem, da imamo intelektualce - in teh ni malo - tudi na glasbenem področju.

Kljub temu da smo majhna skupnost, nam je uspelo izraziti tudi na glasbenem področju vrsto priznanih ustvarjalcev in strokovnjakov: tu ne gre več samo za osebnosti, kot sta npr. Črtomir Šiškovič in Stojan Kuret; uveljavlja se tudi mlajša generacija glasbenikov, kot sta npr. Corrado Rojac, ki je prvi diplomiranec v harmoniki v Italiji, in Aleksij Jercog, ki je napisal prvo strokovno knjigo o harmoniki, pa še bi lahko naštevali. Kako gledaš na to?

Omenjena imena so le primeri nekaterih uspehov glasbene dejavnosti pri nas. Ta dejavnost se ne omejuje samo na izvajanje, na solistične nastope, na igranje na koncertih. Tu mislim na vsestranske uspehe, ki jih imajo slovenski glasbeniki v naših krajih kot pedagogji. Pomislimo, koliko odličnih diplom je bilo opravljenih na konservatoriju. Pomislimo na glasbenike, ki se ne uveljavljajo samo kot solisti, ampak si prizadevajo, da bi poživili tudi organizacijsko plat našega glasbenega prostora s tem, da prirejajo koncerte, cikluse koncertov, posamezna glasbena srečanja, da sodelujejo z glasbenimi ustanovami drugje, da vabijo v naše kraje, po zaslugi osebnih poznanstev, izvajalce iz drugih krajev. Več je torej pozitivnih učinkov dejstva, da so glasbeniki zrastle v slovenskem ambientu in da se z vso vnemo posvečajo ali izvajalski ali drugačni glasbeni dejavnosti.

Posebno mesto pri Slovencih, zlasti pri nas v zamejstvu, ima zborovsko petje. Sam vodiš zbor Jacobus Gallus. Kakšen pomen ima danes zborovstvo pri nas? Je še aktualno ali pa je - če ne v zatonu - vsaj v krizi?

Zborovsko petje je vedno aktualno. Vsaka človekova dejavnost je lahko vedno aktualna, seveda, če je za to dovolj zanimanja in če so dani pogoji, da se določena dejavnost lahko uresničuje. Zborovsko petje pri nas, kot tudi pravzaprav povsod po Sloveniji, je verjetno najbolj množična oblika kulturne dejavnosti. Že zaradi tega mu lahko priznamo veliko vlogo in velik pomen. Če je nato kaka dejavnost slučajno v krizi ali v zatonu, je to samo posledica nekaterih trenutnih kontingentnih razmer, npr. pomanjkanja zadostnega števila ali neugodnih delovnih razmer. Seveda je tudi pri zborovskem petju tako kot pri ostalih dejavnostih: kot ne moreš uspešno igrati nogometa v desetih, kot ne moreš uspešno igrati košarke, če so igralci nižji od 1,80 m, tako tudi ne moreš dobro peti, če nimaš v zboru dobrih in dovolj pevcev. Včasih govorimo o krizi, ker je slovensko zborovsko petje pri nas pravzaprav postavljeno pred dvojno neugodno dejstvo: prvič, kot komorna dejavnost nasploh ni v skladu z nekim današnjim glasbenim trendom, saj zahteva aplikacijo, požrtvovalnost, študij partitur, ki niso najlažje. Splošni glasbeni trend gre danes prav v obratno smer: zabava, vse na lahko, vse na hitro, vse za čim večji učinek. Po drugi strani, pri večinskem narodu, kljub včasih nenaklonjenemu glasbenemu trendu, je vsaj možnost iskanja oz. izbire pevcev za določene zborove večja, ker je pač zbor večinskega naroda. Pri slovenski manjšini pa je to težje.

V zadnjih časih je prišlo do ustanovitve nekaterih glasbenih skupin, ki so se lotile izvajanja ne toliko klasične glasbe kolikor drugih zvrsti. Veliko je tudi skupin, ki se posvečajo labki - predvsem rock - glasbi. Kako gledaš na vse to? Ali labko bistveno pripomore k nadaljnjemu razvoju glasbene kulture in dejavnosti pri nas?

Vsaka dejavnost, glasbena ali drugačna, lahko pripomore k razvoju kulture, ker pač kaže na določeno ustvarjalnost. Nasprotje dela oz. angažiranosti, npr. v ansamblih lahke glasbe, je lenarjenje; nasprotje ustvarjalnosti, se pravi pisanja novih skladb, iskanja novih stikov, je apatija. Upam pa, da iz vseh teh dejavnosti raste kritičnost. Nobena dejavnost se ne more omejiti na začetno navdušenje, ker je nevarno, da potem zaide v banalnost, se ne razvije. Če začetnemu navdušenju ne režemo kril, ampak omogočamo dejavnost, in če je potem človek pri katerikoli dejavnosti toliko nadarjen, da postaja vedno bolj kritičen, potem bo vsaj iskal vedno boljše rešitve pri svojem delu. Če ne bo iskal boljših rešitev, bo stagniral, stagnacija pa pomeni v resnici nazadovanje. Kdor pa je radoveden, kritičen, dejaven, delaven in išče boljše rešitve, se razvija.

Najlepša bvala za pogovor.

SODELOVANJE MED MANJŠINAMI

DELEGACIJA SSK
NA KONGRESU SVP
V MERANU

V soboto, 10. t.m. se je delegacija Slovenske skupnosti, ki sta jo sestavljala predsednik Bernard Špacapan in član deželne tajništva Damjan Terpin, udeležila kongresa Južnotirolske ljudske stranke (SVP) v Meranu. Na kongresu se je govorilo o bližnjih pokrajinskih volitvah, na katerih želi ta stranka potrditi absolutno večino in tako še naprej voditi bocensko pokrajino.

Na kongresu so bili prisotni tudi glavarji nekaterih avstrijskih dežel, saj je bil na njem govor o vlogi regij v združenji Evropi. Tirolska "evroregija" je v resnici že danes stvarnost. Na kongresu je bil prisoten kot častni gost tudi slovenski koroški poslanec Karel Smolle. Sicer pa je na kongresu prišla do izraza tudi in predvsem velika samoza-

vest Južnih Tirolcev, ki SVP omogoča tolikšne uspehe.

Predstavnika SSK sta izkoristila priložnost za srečanje z južnotirolskim poslancem Karlom Zellerjem, ki je podpredsednik komisije za ustavne zadeve poslanske zbornice in je med drugim predsedoval seji dne 30. septembra, na kateri se je začela obravnava zaščitnega zakona za Slovence v Italiji. Špacapan in Terpin sta se mu zahvalila za pozornost, ki jo posveča problematiki slovenske manjšine, ter mu izročila dokument s stališči SSK o zakonskem osnutku poročevalca Masellija. Poslanec Zeller je opozoril na dejstvo, da se bo zaradi vladne krize po vsej verjetnosti postopek za odobritev zaščitnega zakona, žal, spet ustavil.

V OKVIRU KOROŠKIH DNEVOV NA PRIMORSKEM

ZA ZAČETEK GLEDALIŠKA IN LUTKOVNA
PREDSTAVA TER PREDSTAVITEV
KOROŠKE KNJIŽNE BERE

IVAN ŽERJAL

Konec prejšnjega tedna so se na Tržaškem začeli Koroški dnevi, tradicionalna pobuda, ki jo izmenično prirejajo Krščanska kulturna zveza iz Celovca in Slovenska prosveta iz Trsta ter Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice. V tednu dni potekajo gledališke in lutkovne predstave, koncerti in različna srečanja, kjer se udeleženci seznanijo z utripom slovenskih narodnostnih skupnosti v Italiji in Avstriji.

Letošnji Koroški dnevi so se na Tržaškem pričeli v soboto, 10. t.m. V dvorani Finžgarjevega doma na Opčinah je bila na sporedu uprizoritev komedije Federica Garcie Lorce *Lepa čevljarka* (na sliki Kroma). Gre za igro, ki nazorno kaže človeško blebetavost, nevoščljivost, uživanje ob nesreči drugega ipd. Delo, ki ga je prevedel Janko Moder, je uprizorila igralska skupina KPD Planina iz Sel na Koroškem v režiji Francija Končana. Pokrovitelj večera, ki je kljub kakovostni predstavi doživel bolj skromen obisk, je bila pekarna Čok z Opčin.

V nedeljo, 11. t.m., pa je bila v dvorani Marijinega doma pri Sv. Ivanu lutkarska predstava *Brat-je, škrat-je, tat-je*, ki jo je uprizorilo Lutkovno gledališče Buba iz Šmihela na Koroškem. Delo, ki ga je napisal Feri Lainšček, je v dvorano Marijinega doma privabilo veliko število otrok, pa tudi odraslih, ki so malčke spremljali in skupaj z njimi doživeli lep in sproščen popoldan. Predstava je bila istočasno tudi prva predstava iz abonmaja Gledališkega vrtiljaka, ki ga prirejata Radijski oder in Slovenska prosveta v sodelovanju s Primorskim dramskim gledališčem iz Nove Gorice. Vse kaže, da je pobuda uspela, saj se je predstave udeležilo, kot že rečeno, lepo število otrok in odraslih. Pokrovitelj svetoivanskega popoldneva je bila slaščičarna Saint Honore z Opčin. Pri tem je treba omeniti, da prireditelji pripravljajo ob vsaki abonmajski predstavi preseñčenje.

Tretje srečanje v okviru Koroških dnevov pa je bilo v ponedeljek, 12. t.m., v Peterlinovi dvorani v Trstu. Tradicionalni ponedeljkov večer Društva slovenskih izobražencev je bil namreč posvečen predstavitvi publikacij KKZ inštituta Urban Jarnik iz Celovca in raziskavi o bralni kulturi na Koroškem. Prisotnim so spregovorili predsednik KKZ Nužej Tolmajer, predsednik upravnega odbora inštituta Urban Jarnik Pavle Apovnik, ravnateljica inštituta Martina Piko, dr. Marija Markarovič in raziskovalka Polona Sketelj.

Inštitut Urban Jarnik je nastal leta 1992 z namenom proučevanja narodopisnega blaga na Koroškem. Njegov prvi predsednik je bil danes že pokojni dr. Pavle Zablatnik, inštitut pa se ukvarja z raziskovanjem, dokumentiranjem, z urejanjem in arhivi-

ranjem tonskega, slikovnega in predmetnega gradiva, z inventariziranjem in restavriranjem etnoloških predmetov, z likovno dokumentacijo etnoloških predmetov, z avdiovizualno dokumentacijo koroških narečij in koroške kulturne dediščine, s predstavitvijo dosežkov raziskovalne dejavnosti v knjižni obliki, s predstavitvijo dejavnosti strokovni in širši javnosti, s sodelovanjem z znanstvenimi in

kulturnimi ustanovami v Avstriji, Sloveniji in drugih državah. Do leta 1994 je inštitut deloval v okviru KKZ, od tistega leta pa je nositelj inštituta Narodopisno društvo Urban Jarnik.

Udeleženci večera so se seznanili z res bogato bero knjižnega gradiva, od zbirke *Tako smo živeli*, ki je že izdala šesto knjigo in ki je posvečena življenjskim pričevanjem ljudi različnih starosti (prednost

je dana starejšim pripovedovalcem), do zapisov pravljic, seznama nagrobnih napisov na Koroškem idr. KKZ pa vsaka tri leta izdaja svoj zbornik delovanja, poleg tega pa še otroške publikacije, pesmarice idr., za katere se trudijo, da bi prišle tudi v širšo javnost.

Polona Sketelj je predstavila raziskavo o bralni kulturi na Koroškem, in sicer glede branja knjig. Namen te raziskave, ki je izšla leta 1996, je prikazati osnovne značilnosti slovenskega knjižnega trga na Koroškem. Iz nje izhaja, da bi si uporabniki želeli predvsem več kakovostne otroške in mladinske literature v slovenskem jeziku, dalje poučne in strokovne knjige, dela iz slovenske književnosti, kakovostne slovenske prevode tujih del, starejši bralci pa ponatis večernic. Iz raziskave izhaja tudi, da je mreža knjižnic zelo pomanjkljivo organizirana. Isto velja za knjigarne, saj je v glavnem vse prisotno samo v Celovcu, na teritoriju pa ne.

Koroški dnevi se bodo nadaljevali v soboto, 17. t.m., s koncertom mešanega zbora iz Sel in ansambla Drava v novi cerkvi v Štivanu, zaključili pa se bodo v nedeljo, 18. t.m., ko bo zbor iz Sel pel pri maši v rojanski cerkvi ob 9. uri, ki jo bo kot običajno odajal Radio Trst A.

SLOVESNOST NA SLOVENSKEM KONZULATU

ČASTNI ZNAK REPUBLIKE
SLOVENIJE BIVŠEMU
GORIŠKEMU KVESTORJU

V petek, 9. oktobra, je bila v prostorih Generalnega konzulata Republike Slovenije v Trstu krajša slovesnost, na kateri so podelili Častni znak svobode Republike Slovenije bivšemu goriškemu kvestorju dr. Orestu Daviniju. Predsednik Republike Slovenije Milan Kučan je že 3. marca letos z ukazom št. 6 sklenil odlikovati dr. Davinija za pomoč v času agresije na Slovenijo in za vse druge zasluge v korist Sloveniji. Podelitev bi bila morala potekati 26. junija ob prazniku slovenske policije v Novem mestu, a se takrat nekdanji kvestor ni mogel udeležiti slovesnosti zaradi bolezni.

Na petkovi slovesnosti je dr. Daviniju podelil odlikovanje slovenski notranji minister Mirko Bandelj (na sliki, Foto Kroma), ki je med drugim dejal, da je dr. Davini veliko prispeval k utrjevanju prijateljstva in sodelovanja med Slovenijo in Italijo. Meja za prijatelje ni ovira; če pa jo skupaj varujemo, potem to koristi interesu obeh držav. Dr. Davini se je zahvalil in de-

jal, da je počaščen in ponosen. Dejal je, da je vedno skušal opravljati svojo dolžnost resno in v prijateljskem vzdušju s svojimi kolegi na slovenski strani, zlasti z oblastmi v Novi Gorici. Vse to je bilo narejeno z namenom, da se olajša življenje državljanom na obeh straneh meje. Skupaj s slovenskimi organi so skušali izvajati določbe na pameten in human način. Vzdušje sodelovanja, je še dejal nekdanji goriški kvestor Davini, ni bilo samo fasada, ampak sad globokega prepričanja in spontane solidarnosti.

Slovesnosti so se med drugimi udeležili tudi veleposlanik Anton Rupnik, visoki predstavnik izvršnega tajništva Srednjeevropske pobude, ki ima sedež v Trstu, generalni konzul RS Vlasta Valenčič Pelikan, konzul Zorko Pelikan in vicekonzul Zdenka Šimonovič, ki so se, skupaj z ostalimi uglednimi gosti, po podelitvi zadržali z odlikovancem na prijetni družabnosti.

IŽ

BOJ PROTI ORGANIZIRANEMU KRIMINALU

VRH NOTRANJNH MINISTROV DRŽAV
SREDNJEVROPSKE POBUDE

V petek, 9., in v soboto, 10. t.m., je v Trstu potekal vrh ministrov za notranje zadeve držav članic Srednjeevropske pobude.

Prisotni so bili notranji ministri Albanije, Avstrije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Češke, Slovaške, Slovenije, Hrvaške, Italije, Madžarske, Makedonije, Moldove, Poljske, Romunije in Ukrajine. Kot gost se je srečanja udeležil tudi predstavnik Rusije, prisoten pa je bil tudi zastopnik Sveta Evrope. Manjkal je predstavnik Belorusije.

Ministrski vrh je bil posvečen pogovorom o usklajevanju boja evropskih držav proti organiziranemu kriminalu. Le-ta se je razvil do take mere, da lahko danes govorimo o mednarodni kriminalni organizaciji, ki ogroža varnost in proti kateri so pobude posameznih držav neučinkovite. Ravno zato je potrebno, da evropske države

združijo moči in oblikujejo skupno strategijo za boj proti kriminalu.

V ta namen so ministri na koncu zasedanja podpisali skupno izjavo, v kateri so naštetje številne nove pobude: usklajevanje zakonodaj, preiskovalnih dejavnosti, zlasti kar se tiče proizvodnje in trgovanja z mamili ter trgovanja z ljudmi. Predvideno je oblikovanje osrednjih uradov za medsebojno informi-

ranje in posebne delovne skupine za boj proti organiziranemu kriminalu. Bolj razvite države pa naj pomagajo manj razvitim.

V istih dneh je, vedno v Trstu, potekalo zasedanje t.i. Aspen Inštituta, mednarodnega združenja, ki se ukvarja z žgocimi svetovnimi vprašanji in se zavzema za krepitev odnosov z voditelji držav.

IZŠLA JE PRI CANKARJEVI ZALOŽBI V LJUBLJANI

PRETRESLJIVA MONOGRAFIJA O SLOVENCIH V MAUTHAUSNU

V ponedeljek, 12. t.m., so na dobro obiskanem srečanju v Gregorčičevi dvorani v Trstu predstavili monografijo Franceta Filipiča z naslovom *Slovenci v Mauthausnu*.

Gre za 608 strani debelo knjigo velikega formata s trdimi platnicami; vsebuje 445 fotografij ter veliko število drugih podatkov, seznamov, risb idr., ki pričajo o kalvariji, ki jo je moralo prestati 4.153 slovenskih internirancev v zloglasnem nacističnem taborišču v obdobju od leta 1939 do leta 1945. Obenem gre za prvi celovit prikaz usode Slovencev v enem izmed koncentracijskih taborišč. Knjiga je izšla pri Cankarjevi založbi v Ljubljani, predgovor pa je napisal predsednik Republike Slovenije Milan Kučan.

Na tržaški predstavitvi so bili prisotni, poleg avtorja, še urednik Cankarjeve založbe Kazimir Rapoša, igralca Mira Sardoč in Jože Logar, ki sta

prebrala nekaj odlomkov iz knjige, ter ravnatelj Narodne in študijske knjižnice Milan Pahor. Predstavitev so namreč priredile NSK, Združenje vojnih invalidov NOV in Združenje aktivistov osvobodilnega gibanja na Tržaškem.

Knjiga je nastajala celih dvanajst let. Toliko časa je namreč France Filipič, književnik in zgodovinar, drugače pa sam bivši mauthausenski interniranec, zbiral gradivo in se pogovarjal z bivšimi sojet-

niki in drugimi pričami (zbral je 257 pričevanj bivših taboriščnikov). Kot je na začetku povedal Milan Pahor, predstavlja knjiga pomembno osvetlitev nemške raznarodovalne in uničevalne politike, odpira pa tudi nova obzorja vsakemu, ki išče odnos do svoje identitete in zgodovine. Monografija je Filipičevo življenjsko delo, je dejal Kazimir Rapoša, ki je nato orisal samo strukturo knjige. Ta je razdeljena na tri dele: prvi del opi-

suje taborišče Mauthausen, drugi je posvečen Slovincem, ki so bili zaprti v taborišču, tretji del pa obsega prispevke v prozi in poeziji slovenskih književnikov, ki so bili tam zaprti (France Kozar, Ivan Potrč, Prežihov Voranc in sam Filipiča). Spregovoril je tudi avtor sam, ki je opisal nastajanje knjige. Pri tem je dejal, da je rdeča nit, ki se vleče skozi celo monografijo, v pričevanju doživljenj. Vsak je usodo doživljal na svoj način in to svoje doživljanje tudi opisal. V tem je bistvo zgodovine. Pri tem velja omeniti, da je po podatkih Franceta Filipiča bilo zaprtih v Mauthausnu tudi 1.657 Primorcev (od skupnega števila 4.153 Slovencev). Ta podatek kaže, je dejal avtor, kako razširjen je bil narodnoosvobodilni boj na Primorskem.

Na koncu pa še to: knjiga je zelo bogata, kot je bilo že rečeno, s fotografskim gradivom, z risbami, seznamami idr. ter je zelo okusno urejena. Škoda le, da je za žep povprečnega bralca nedosegljiva, saj je njena cena izredno visoka. Slovenski bralec v Italiji mora zanjo odšteti, če jo hoče imeti na svoji knjižni polici, kar 150.000 lir.

IŽ

OBVESTILA

DRUŠTVO SLOVENSKEGA IZOBRAŽENCA vabi na svoj tradicionalni tedenski večer v Peterlinovi dvorani v Trstu v ponedeljek, 19. t.m. Dr. Paolo Petronio bo, ob glasbenih posnetkih, govoril o slovenskem skladatelju Viktorju Parmu. Začetek ob 20.30.

SLOVENSKA ZAMEJSKA skavtska organizacija - 4. steg iz Trsta vabi v svoje vrste nove člane. Za otroke od 7. do 10. leta, volčiče in veverice, so tedenska srečanja ob sobotah v Marijinem domu pri Sv. Ivanu (ul. Brandesia 27) z začetkom ob 15. uri. Za nekoliko starejše (od 11. do 16. leta) se srečanja vrstijo isti dan in v istem kraju z začetkom ob 15.30. Podrobnejše informacije dobite v večernih urah pri Katji Volpi (tel. 040-943925) in Pavlu Biancuzziu (tel. 040-572934).

SLOVENSKO STALNO gledališče-Otvoritvena predstava sezone 1998-99. Henrik Ibsen, *Hedda Gabler*. Režija Bojan Jablanovec. V četrtek, 15. t.m., ob 20.30 red E; v petek, 16. t.m., ob 20.30 red F; v četrtek, 22. t.m., ob 16. uri red H.

SLOVENSKO STALNO gledališče v sodelovanju s Kulturnim centrom S. Kosovel iz Sežane. Mali oder. Fran Milčinski, *Butalci*. Priredba in režija Jaša Jamnik. Premiera v petek, 16. t.m., ob 17. uri. Predstava je namenjena otrokom od 9. do 14. leta in odraslim. Zaradi omejenega števila sedežev je potrebno predhodno rezervirati sedež. Kličite na telefonsko številko 040-362542, od 10. do 14. ure.

PRODAM LEPO poročno obleko z dolgimi rokavi ter plahto iz volne merinos in štiri blazine. Telefonirajte na številko 040-830440.

ZBIRAMO KROJE, klobuke, rute in drugo staro skavtsko opremo za bodoči slovenski skavtski muzej v Trstu: Kdor želi prispevati svoj delež, naj se javi pri skavtskih voditeljih v domačem kraju ali na sedežu Slovenskih tržaških skavtov v Marijinem domu v ul. Risorta 3 v Trstu ali pa pri Rudiju Košuti, Scala Santa 6, tel. 040-417-829.

PREDSTAVITEV KACINOVE SLOVNICE V PROSVETNEM DOMU NA OPČINAH

Potem ko so ponatis slovenske slovnice za Italijane *Grammatica della lingua slovena* dr. Antona Kacina že večkrat uspešno predstavili v raznih krajih na Tržaškem in Goriškem, so jo predstavili tudi v Prosvetnem domu na Opčinah v ponedeljek, 12. t.m. Predstavitev so priredili Skupina 85, krožek Ob pečini-La rupe, krožek Istria in knjižnica Pinko Tomažič in tovariši v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo. O knjigi sami, ki jo je pred kratkim izdala GMD, je spregovorila avtorjeva hčerka, prof. Marija Kacin. V imenu založbe je spregovoril msgr. Oskar Simčič, medtem ko je prireditelje zastopala prof. Patria Vascotto.

NA MISIJONSKO nedeljo, 18. oktobra, bo ob 16.30 v Marijinem domu v ul. Risorta 3 ura molitve za misijone in prikaz videokasete o romanju kipa Fatimske Matere Božje po Tržaškem. Vabljeni!

V NEDELJO, 25. oktobra, bo ob 14.30 v Trstu na mestnem pokopališču pri Sv. Ani vsakoletna maša za vse naše rajne. Maševal in govoril bo župnik iz Rodika g. Milan Pregelj.

NA MISIJONSKO SVETOVNO NEDELJO, 18. oktobra, bomo ob 16. uri priredili v Nabrežini večer, posvečen zboru iz Sel na Koroškem, potem zanimive diapozitive naših misijonarjev ter običajne darove in dobitke za reveže v misijonskih krajih.

ČESTITKE

Preteklega 9. oktobra sta NEDA in MARTIN JEVIKAR praznovala zlato poroko. Iz srca jima čestitajo otroci Marjan, Marko, Ivo in Magda z družinami in ostali sorodniki.

Čestitkam se pridružuje uredništvo in uprava Goriške Mohorjeve družbe in Novega glasa.

SOŽALJE

Uredništvo in uprava Novega glasa izrekata profesorici Elvi Miklavc Slokar in ostalim svojcem iskreno sožalje ob smrti drage mame.

DAROVI

ZA CERKEV v Sv. Križu: družina Bizjak namesto cvetja na grob Slavice Pahor vd. Kovač 100.000.

PANGOS AMELIJA daruje v spomin na svojega moža Leopolda po 50.000 lir za Sveto goro in za Marijin dom v Rojanu.

ZA CERKEV v Nabrežini: Caharija 30.000; SSK 300.000; N.N. 30.000; Kakeš 300.000; Braden Gruden 100.000; Abrasm. 50.000; Toniolo 100.000; bolniki 90.000; Gerli 20.000; Trobec 20.000; Grilanc 35.000; Caharija 70.000; Pangos 15.000; Jerman 20.000; Caharija 15.000; Pertot 15.000; Pahor 35.000; Radovič 40.000; Blason 35.000; Kovačič 20.000; Semolič 70.000; Stepančič 10.000; Sanzin 50.000; Dr. P. Gruden 100.000; Bertrandi 150.000; Rudes 50.000; Kranjc 70.000; Pertot 40.000; Caharija 50.000; Bergamasco 15.000; Caharija 35.000; Caretti 20.000; Rudež 40.000; JK Čupa 50.000; ob pogrebu Mirke Radovič 70.000; Ciabatti 35.000; ob krstu Martine Devetak 200.000; Milič 70.000.

ZAMISIJONARJA Ernesta Sakside: N.N. 40.000 lir.

DOŽIVETI IZLET CPZ SV. JERNEJA Z OPČIN NA SV. VIŠARJAH

BREDA SUSIČ

Marsikdo, ki bi delovanje nekega cerkvenega pevskega zbora spremljal od zunaj, bi lahko ugotovil, da je sodelovanje v taki mali skupnosti prvič zelo dolgočasno, saj se pevci prenajajo drug drugega, petja in orgel, drugič pa naporno, obvezujoče, neprimerno za moderne čase, ko ljudje odklanjajo odgovornosti.

V resnici pa je stvar čisto drugačna! Cerkevni pevci imajo petje v žilah in v srcu, tako da ga nimajo nikoli dovolj in ga celo radi ponesejo s sabo povsod, kamor gredo! Dokaz za to je bil na primer na letnem izletu Cerkvenega pevskega zbora Sv. Jerneja z Opčin. Letos so se pevci, župnik Zvone Štrubelj in nekateri farani odločili za Sv. Višarje. Izbrani datum je bil zelo primeren, saj so se v svetišče Marije Kraljice Evrope odpravili ravno na praznik rožnovenske Matere Božje, 4. oktobra, t.j. na dan, ko priredijo na Sv. Višarjah procesijo s kipom višarske Marije in posebno slovensko mašo, pri kateri sodelujejo farani iz Žabnic.

Cerkveni pevci z Opčin so najprej s petjem oblikovali jutranjo mašo, potem pa so se pridružili pevcem iz Žabnic in sooblikovali procesijo. Ta procesija okrog vrha Sv. Višarj, po gorskih poteh, v tišini in miru, v jesenske barve odo-

Pevski zbor, še posebno, če je to cerkveni, živi in skupaj ustvarja celo leto. Pred publiko nastopa dejansko vsak teden, tudi med počitnicami in prazniki.

ta in hrupa, je bila za vse udeležence prav posebno doživetje. Procesija je bila letos posebno doživetje tudi za domačine, saj so bili vsi res navdušeni in ganjeni, ko so openski pevci ohrabрили njihov zbor, tako da je lepa slovenska pesem zadonela daleč naokrog. Openci so se prepevanju odpovedali le za kratek

čas, t.j. za kosilo. Že takoj za tem pa so ob spremljavi harmonike ogreli hladno jesensko ozračje s prepevanjem narodnih pesmi, ki so razveselile tudi druge goste, ki so si pred meglo in rahlim dežjem poiskali zatočišče v gostilni in raznih malih prijetnih okrepčevalnicah Svetih Višarj.

OB 25-LETNICI POSTAVITVE SPOMENIKA V BAZOVICI

KONCERT V SPOMIN NA PADLE

V nedeljo, 11. oktobra, je bil v Bazovici občuten koncert partizanskih pesmi v spomin na padle. Priredila sta ga domače Slovensko kulturno društvo Lipa in Mladinski krožek ob 25. obletnici postavitve spomenika padlim v Narodnoosvobodilni borbi.

Koncert so oblikovali Mešani pevski zbor Lipa pod vodstvom Tamare Ražem, Mladinski pevski zbor pod vodstvom Xenje Brass, bari-tonist Damjan Locatelli, godba na pihala Viktor Parma iz Trebč pod vodstvom Leandra Pegana ter igralca Tanja Pečar in Danijel Malalan.

Večji del sporeda je potekal v prepolni bazovski kinodvorani, koncert pa se je

končal pred spomenikom padlim pred cerkvijo.

V PONEDELJEK, 19. OKTOBRA

POSVET O ČEZMEJNEM SODELOVANJU

JURIJ PALJK

V ponedeljek, 12. t.m., je v svojem uradu na Korzu Italija v Gorici edini slovenski predstavnik v rimskem parlamentu senator Mitja Volčič priredil tiskovno konferenco, na kateri je predstavil mednarodni simpozij na temo *Italija-Slovenija, obmejno področje na Goriškem v letu 2000: funkcionalističen pogled. Posvet o družbeno-gospodarskem sodelovanju čezmejnega področja.*

Na začetku je senator Volčič povedal, da bo posvet izrazito funkcionalistične narave, kajti izraz *funkcionalen* uporabljajo v Evropski zvezi za politične pobude, ki skušajo na krajevni ravni reševati točno določene, praktične probleme. Povedal je, da goriški mednarodni posvet organizirata italijanski senat in tržaška univerza, potekal pa bo 19. oktobra v prostorih tržaške univerze v Gorici. Na posvetu, ki se ga bodo udeležili visoki predstavniki italijanske in slovenske vlade, župani z obeh strani meje, gospodarstveniki, pravniki, sociologi in drugi strokovnjaki, bodo skušali najti ideje za rešitve specifičnih problemov za goriško obmejno področje.

Mitja Volčič je častnikarjem še povedal, da se mora goriška regija na obeh straneh meje dobro pripraviti za vstop Slovenije v EZ. Zato bodo v Gorici govorili o tem, kako EZ pomaga obmejnemu regijam in kako financira čezmejne projekte. Prisotna bo tudi dr. Paola Pampaloni, ki je v Bruslju odgovorna za stike s Slovenijo. Govorili bodo o bančništvu, podjetjih, mednarodnem sodelovanju na področju trgovine, o sodelovanju med obmejnimi občinami, o t.i. Petem koridorju, ki bo povezoval Italijo prek Slovenije s Srednjo Evropo in bo segal vse do Kijeve; govorili bodo tudi o demilitarizaciji obmejnega področja na Goriškem, o šolstvu in schen-

genskem ter maastrichtskem sporazumu, o prebežnikih iz Tretjega sveta, o pravnih rešitvah in cestnih ter drugih prometnih povezavah, o kmetijstvu in vinogradništvu, skratka: o zadevah, ki se tičejo tako Gorice kot Nove Gorice.

Med številnimi slovenskimi udeleženci posveta, ki bodo posegli s kratkimi referati, velja omeniti slovenskega pravosodnega ministra dr. Tomaža Marušiča, poslanca Aurelia Jurija, nekdanjega veleposlanika in sedaj vladnega svetnika Franka Jurija, novogoriškega župana Črtomirja Spacapanu, generalnega direktorja slovenske tovarne Yulon inž. Andreja Sirka, veleposlanika Vojka Volka, ki je sedaj generalni sekretar slovenskega zunajega ministrstva, predsednika Trgovinske zbornice iz Nove Gorice Rina Velikonjo in vrsto drugih. Svojo prisotnost je na posvetu potrdil tudi podsekretar Prodijeve vlade in odgovorni za stike s Slovenijo Piero Fassino. Senator Volčič je še dejal, da je posvet sicer njegova zamisel, da pa mora postati šele začetek dolge poti, ki bo obe regiji ob meji pripeljala do konkretnih pobud in skupnega reševanja težav na goriškem področju. Povedal je tudi, da odprtih vprašanj slovenske manjšine niso uvrstili na program samo zato, ker bo v mesecu novembru potekal na to temo v Gorici mednarodni seminar Unesca.

MED OČARLJIVIMI LEHOTAMI SLOVENIJE

SOVODENJCI NA VRHNIKI

Sovodenjska župnijska skupnost je 4. oktobra letos priredila izlet in romanje k Sv. Trojici na Vrhniki.

Udeleženci so si ogledali Vrhniko in rojstno hišo pisatelja Ivana Cankarja. Prijetno vzdušje je bilo tudi med kosilom v čudovitem kotičku ob

izviru Ljubljanice. Obisk lepo urejenega tehničnega muzeja v nekdanji kartuziji v Bistri pa je obiskovalce očaral s svojim velikim zgodovinskim sporočilom in potrdil v prepričanju, da je bil slovenski narod vedno delaven in vztrajen.

NOV SEDEŽ VSEUČILIŠČA IN TRENUTNO STANJE

VIDEMSKA UNIVERZA SE V GORICI DOBRO RAZVIJA

Na sedežu pokrajinske uprave v Gorici sta v četrtek, 8. t.m., predsednik goriške pokrajine inž. Giorgio Brandolin in rektor videmske univerze prof. Marzio Strassoldo podpisala pogodbo, po kateri bo odslej videmska univerza od goriške pokrajine za petnajst let dobila v najem palačo Alvarez v ulici Diaz.

Najprej je na tiskovni konferenci spregovoril predsednik pokrajine Giorgio Brandolin, ki je dejal, da se veseli prisotnosti dveh univerz v Gorici in dejstva, da je tudi videmska univerza končno dobila v Gorici primeren sedež, ki bo odslej v znameniti palači Alvarez. Opisal je nezgode, ki so podpis pogodbe z videmsko univerzo precej zavlekle, saj je univerza v Gorici prisotna že od leta 1993. Obenem je obljubil, da bo imela palača Alvarez vsa ustrezna dovoljenja za bivanje v njej do prvih dni letošnjega novembra, ko se bodo začele v njej tudi prve lekcije. Povedal je tudi, da bodo z videmsko univerzo podpisali pogodbo o finančni podpori univerzi in še tretjo pogodbo, s katero bodo

dali okrog tristo milijonov lir za študij in prenovo briškega vinogradništva, ki je sicer v dobrem zdravju, prav pa je, da se tudi vinogradniki zanimajo za svoje okolje.

Prof. Marzio Strassoldo, rektor videmske univerze, je bil seveda zadovoljen, ker ima sedaj v Gorici tudi videmska univerza ugleden sedež, na katerega je čakala pet let. Orisal je težave, s katerimi so se ukvarjali do sedaj, in povedal, da ima univerzitetni študij za diplomante iz t.i. "public relations" imenitne mož-

nosti za velik uspeh, saj je to druga univerza v Italiji, ki ga organizira. Študij za stike z javnostjo, kot se študij za izvedenca v "public relations" sedaj na Slovenskem imenuje, je cenjen vedno bolj in od tod tudi odločitev videmske univerze zanj. Tako bo štiri-letni študij na videmski univerzi v Gorici v naše mesto privabil najmanj 250 mladih študentov, ki prihajajo iz vse Italije in tudi tujine. Prof. Strassoldo je dejal, da je zanimanje za ta študij veliko tudi zato, ker edini enak diplomski štu-

dij obstaja v Milanu na neki zasebni univerzi, kjer pa je študij zelo drag in si ga večina študentov ne more privoščiti. Poleg univerzitetnega študija za prevajalce bo videmska univerza v Gorici - bolje: na Goriškem - imela tudi diplomski študij iz enologije, in sicer v Krmini, v samem osrčju vinorodnih in sončnih Brd.

Jasno je, da se je na srečanju govorilo tudi o pomanjkanju sob in namestitvenih prostorov za študente, ki prihajajo v Gorico od zunaj. Tako Brandolin kot Strassoldo sta dejala, da vidita delno rešitev omenjenih težav v prenovitvi znanega zapuščenega poslopja Palače De Bassa, ki sedaj v nebo vpijoče sramotno razpada v samem središču mesta Gorice.

Letos bo na goriškem sedežu videmske univerze vpisanih najmanj štiristo študentov. To je torej že lepa stvarnost, na katero bodo morali goriški občani računati. Študentje, ki prihajajo v mesto od daleč, namreč v mestu in okolici iščejo bivališča-sobe, ki jih za sedaj še ni veliko na razpolago; tudi zato ne, sta rekla Strassoldo in Brandolin, ker se ljudje še niso dodobra navadili na univerzi v mestu.

JUP

OBČNI ZBOR PROSVETNEGA DRUŠTVA ŠTANDREŽ

BOGATO IN RAZVEJANO DELOVANJE

V četrtek, 8. oktobra, so se v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu zbrali na letnem občnem zboru člani prosvetnega društva Štandrež, da bi pregledali opravljeno delovanje.

Pregled enoletnega dela je podala tajnica Martina Nanut. Iz njenega poročila je razvidna bogata in razvejana dejavnost društva predvsem na dramskem in zborovskem področju ter na področju zapisovanja krajevne zgodovine. O dramskem delovanju je spregovoril tudi Božidar Tabaj, o zborovskem pa Silvan Zavadlav, ki se je zavel za večjo aktivnost mladih pevcev. Društveni mešani pevski zbor, ki ga vodi Tiziana Zavadlav, je uspešno nastopal na vseh pomembnih prireditvah v domači vasi in sodeloval na tradicionalnih revijah na Primorskem.

Dramska skupina je nastopala s šestimi predstavami, dvema celovečernima in štiri krajsimi veseloigrami; uprizorjene so bile več kot dvajsetkrat. Mladinska dramska skupina je uspešno odigrala komedijo *Vidi se, da je tvoja hči*, ostali ansambel pa se je poizkusil z zahtevnim Moliérovim *Skopuhom*, krajše vedre igre pa nosijo naslove: *Človek brez smeha*, *Čudna bolezen*, *Ropar s črom* in *Jaz sem Berto*. Nekatere so v štandreškem narečju in so jih odigrali Majda Paulin, Božidar Tabaj in Marko Brajnik. Septembra letos je društvo predstavilo publikacijo Damjana

Paulina Štandrež 1927-1947 *Od fašizma do zavezniške vojaške uprave*. Društvo je poskrbelo še za številne druge prireditve, nekatere tudi v sodelovanju z drugimi vaškimi organizacijami. Ob izdaji knjig je bila v spodnjih prostorih župnijske dvorane tudi pregledna razstava fotografij, dokumentov in raznih predmetov iz obdobja, ki ga knjiga obravnava.

Društveni člani so sprejeli nov statut in izvolili odbor, ki ga sestavljajo: Dimitri Brajnik, Marko Brajnik, Marjan Breščak, Lucijan Kerpan, Jordan Mučič, Martina Nanut, Damjan Paulin, Lucijan Pavio, Danjela Puia, Viktor Selva, Aleksandra Schettino, Božidar Tabaj, Marko Tabaj, Silvan Zavadlav in Tiziana Zavadlav.

Občni zbor so pozdravili Franka Žgavec za Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, Anka Černic za Zvezo slovenske katoliške prosvete, Franka Padovan v imenu društva F.B. Sedej iz Števerjana, Mirjam Pahor za društvo Rupa-Peč, Marko Terčič za zbor Lojze Bratuž, Mitja Gaeta v imenu društva Oton Župančič in predsednik štandreškega rajonskega sveta Marjan Breščak.

S 1. STRANI

KARDINAL AMBROŽIČ V GORICI

Kardinal Alojzij Ambrožič z uredniki našega tednika

Nadaljeval je: "Nikdar nisem zanimal in tudi danes ne zanimam dejstva, da sem Kranjec, toda med vami sem se vedno dobro počutil. Če smem tako reči: dosti bolj »fini«, uglašeni ste od nas Kranjcev, a tega seveda Kranjecem ne bom povedal, ko jih bom jutri in v naslednjih dneh srečal!" V svojem posegu se je kardinal spomnil tudi dragih pokojnih goriških prijateljev, med katerimi je zlasti omenil prof. Dragotina Butkoviča, goriško pesnico Ljubko Šorlter Viktorja Prašnika. Po gromkem aplavzu je kardinal še povedal, kako je navezal stike z goriškimi Slovenci, in zbranemu občinstvu, sredi katerega smo opazili tudi več predstavnikov s Tržaškega in iz Beneške Slovenije, obljubil, da bo tudi v prihodnje prihajal med nas.

Moški pevski zbor Mirko Filej je pod vodstvom Zdravka Klanjščka zapel kardinalu

nekaj pesmi, nakar je kardinal prvi odšel v atrij Kulturnega centra, kjer se je rokoval z udeleženci sprejema. Morda je bil to najboljši del slovesnosti, saj je kardinal Alojzij Ambrožič prisrčen, nasmejan človek vedrega pogleda in preproste besede.

Odgovornosti škrlatnega plašča se seveda zaveda, a svojega neposrednega stika z ljudmi ne želi izgubiti, kar mu je samo v čast.

TRETJI KRAŠKI POHOD BREZ MEJA

Pohod Sela na Krasu-Jamlje bo v nedeljo, 18. t.m. Prirejata ga ŠKD Kremenjak in krajevna skupnost Sela na Krasu. Ob 9. uri vpisovanje pred gostilno Pahor v Jamljah in na trgu v Selah. Ob 10. uri odhod, ob 13. slovesnost, ob 14. tekmovanje v "starih igrah". Poskrbljen bo povratni prevoz pohodnikov. Vsakdo naj ima s sabo veljavni dokument.

KOROŠKI KULTURNI DNEVI NA PRIMORSKEM

ŠPANSKI SVET GARCIE LORCE V PRIKAZU DRAMSKE SKUPINE IZ SEL

IVA KORŠIČ

Z gostovanjem gledališke skupine KPD Planina iz Sel v župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandrežu so se v nedeljo, 11. oktobra, začeli Koroški kulturni dnevi na Goriškem, ki vsake dve leti - izmenoma so namreč Primorski dnevi na Koroškem - popestrijo z dramskimi, glasbenimi, pevskimi in drugimi srečanji goriške jesenske dni. Prireditve, ki se sočasno vrstijo tudi na Tržaškem, potekajo pod skupnim naslovom *Koroški dnevi na Primorskem* in jih prirejajo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca. Tako se že vrsto let tkejo med koroškimi in primorskimi društvi trdnejše

prijateljske vezi in se prelivajo kulturne tradicije zamejskih Slovencev, ki jim usoda pač ni dovolila, da bi bili vsi združeni v eni državi.

Sele v čudovitem gorskem svetu razkrivajo izredno bogat kulturni in športni utrip. V živahne dejavnosti je vključenih veliko mladih študentov, ki se radi posvečajo tudi gledališki umetnosti. Za to še posebno vestno skrbi gospa Milka Olip, ki nam je dejala, da imajo vse kulturne pobude kot glavni cilj pritegniti mlade v slovenska društva, da tam gojijo domačo besedo, ki jo pač žal vse povsod obdaja nemška govornica. V domači vasi delujeta v društvu Planina kar dve dramski skupini, ki združujeta ena mlajše, druga pa "starejše", že bolj izkušene igralce. V lanski

sezoni sta skupini strnili ustvarjalne moči in skupaj uprizorili delo F. Garcie Lorce *Lepa čevljarka* v slovenskem prevodu Janka Modra. Igralce je v španski svet popeljal režiser Franci Končan, doma iz Horjula pri Ljubljani, ki že trinajst let zvesto zahaja v Sele in spremlja tamkajšnje dramsko življenje.

V odorskem prikazu mladih Selanov se je pred goriškimi gledalci prikazalo tipično špansko okolje z belim poslopjem, čevljarjevo hišo, v kateri prebiva čevljar srednjih let - sproščeno ga je prikazal Martin Dovjak - z mlado, založeno - ognjevit, odločen oris le-te je podala Verena Olip - ki jo vsi moški obožujejo, župan - v dobrem prikazu Hanza Keliha - pa jo kar očitno snubi. Seveda ostaja ona zve-

sta možu, čeprav ta odide v širni svet zaradi natočevanj, obrekovanj, nevoščljivih, blebetavih vaških klepetulj. Ob koncu se v komediji, ki vsebuje več poučnih misli pa tudi glasbenih oz. pevskih trenutkov, vse srečno razplete. Vseh šestnajst izvajalcev - med temi je bila zelo mlada Katarina Olip - so gledalci nagradili s toplim ploskanjem, ki je zajelo tudi ostale sooblikovalce predstave: Gordano Schmidt (kostumi), Tonija Sterna in Janeza Gregorčiča (scena in glasba) ter Ano Mlakar (lektorsko delo).

Po predstavi so se igralci okrepčali ob prigrizku, ki jim ga je ponudil prijazen gostitelj PD Štandrež. V sproščnem klepetu so koroški rojaki izrazili željo, da bi se spet okrepile vezi z dramsko skupino iz Štandreža in da bi se štandreski igralci čimprej vrnili v Sela, kjer so pred leti pogostoma nastopali.

DAROVI

ZA CERKEV sv. Ivana: N.N. 100.000; hčerki v spomin na mater Marijo Piculin vd. Murovec 300.000 lir.

ZA SLOVENSKE misijonarje: Antonija in Karlo Levstek 200.000 lir.

ZA SV. gor. A.Š. 500.000 lir.

ZAMLADINSKI pevski zbor Vrh sv. Mihaela: namesto cvetja na grob Helke Devetak N.N. 100.000, N.N. 100.000, N.N. 50.000, Markotini 175.000.

ZA SZ Soča: namesto cvetja na grob Helke Devetak Markotini 175.000 lir.

OBVESTILA

KULTURNO ODBORNIŠTVO goriške občine in založba Ibiskos prirejata v petek, 16. t.m., ob 18. uri, v grofovi dvorani na goriškem gradu predstavitev dveh zbirk poezij in romana prof. Klavdije Vončine.

SSG. V ponedeljek, 19. t.m. (red A), in torek, 20. (red B), bo ob 20.30 v Kulturnem domu v Gorici prva letošnja gledališka predstava v abonmaju SSG za sezono 1998/99, in sicer drama H. Ibsena *Hedda Gabler* (režija Bojan Jablanovac).

KULTURNI CENTER Lojze Bratuž - Goriški vrtljak. V sredo, 21. t.m., bo ob 10.30 nastop Primorskega dramskega gledališča z delom *Kralj v časopisu*.

DRUŠTVO JADRO prireja pod pokroviteljstvom občine Ronke dva tečaja slovenskega jezika za odrasle; potekala bosta enkrat tedensko na sedežu društva v Romjanu v večernih urah. Informativno srečanje bo v ponedeljek, 19. oktobra, ob 20. uri na sedežu društva. Vpisovanje in pojasnila pri odbornikih društva ali v občinski knjižnici v Ronkah, tel. 0481-477205.

NA NAŠI upravi je na razpolago zbornik *Figure e problemi dell'Ottocento Goriziano*, ki ga je izdal Inštitut za družbeno in versko zgodovino ob 15-letnici delovanja. Cena s popustom znaša 25.000 lir.

KULTURNI CENTER Lojze Bratuž obvešča, da je razstava *Contemporanea - Sodobna umetnost '98 - Arhitektura in industrijski design '90* odprta od ponedeljka do petka od 17. do 19. ure.

SSG. ABONMA za sezono 1998/99. Vpisovanje poteka ob delavnikih od 10. do 13. ure in od 15.30 do 18. ure v uradu Kulturnega doma v Gorici, ul. I. Brass 20 - tel. 33288.

V GALERIJ Ars v Katoliški knjižnici razstavlja Annamaria Ducaton. Razstava je odprta do 31. oktobra po urniku knjižarne.

ČESTITKE

Velika družina Komjanc iz Števerjana iz srca vošči **Cristini** in **Gabrijelu** ob rojstvu prvorojenke **DIANE**.

NOVOSTI GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE

PREDSTAVITEV KNJIGE DOBERDOB IN SLOVENSKE SLOVNICE ZA ITALIJANE

Po uspeli predstavitvi Prezihovega romana *Doberdob* v italijanščini v Gorici je prejšnji teden prišlo do podobne pobude v Doberdobu in Trziču.

Najprej je bila v sredo, 7. oktobra, predstavitev v občinski knjižnici v Doberdobu, kjer so nastopili prevajalec prof. Ezio Martin, prof. Marija Češut za založbo GMD in doberdobski župan dr. Mario Lavrenčič. Vsi so poudarili velik pomen izdaje tega romana slovenskega pisatelja, ki piše o tragiki prve svetovne vojne na Krasu.

Dan kasneje pa je bila v večnamenskem središču v Trziču predstavitev prav tako Vorančeve knjige kot tudi slovnice *Grammatica della lingua slovena* dr. Antona Kacina, ki jo je v ponatisu izdala Goriška Mohorjeva družba. O njej je obširno in tehtno spregovorila prof. Marija Kacin, ki je tudi napisala uvod k delu. Nato je sledila predstavitev Vorančevega dela, ki ga je prikazal sam prevajalec prof. Martin v daljšem in originalnem posegu. Oboje pa je v začetku predstavil časninar Marko Tavčar, tajnik GMD v Gorici. Lep in pomenljiv nagovor je po uvodu predsednice tamkajšnjega novega slovenskega društva Bernardke Radetič imel občinski od-

bornik za kulturo v Trziču Del Bello. Naj še dodamo, da so bili med številno publiko nekdanji konzul republike Slovenije prof. Tomaž Pavšič, častni češki konzul in Vidmu dr. Paolo Petiziol in Prešernov nagajenec, pisatelj Boris Pahor.

Večer v Trziču je res lepo uspel in tako pokazal, da imajo tudi tamkajšnji Slovenci v tem mestu svoj prostor za kulturno izživljanje, kar je gotovo prav.

AB

GORIŠKA GLEDALIŠKA SEZONA 1998/99 ZA NAJMLAJŠE

BRAT-JE, ŠKRAT-JE, TAČ-JE PRVI GOSTJE NA GORIŠKEM VRTILJAKU

Celo zlato jesensko sončce ni hotelo zamuditi prvega srečanja z Goriškim vrtljakom in je radovedno prikukalo iz zaoblakov, ko so se šolarčki in malčki iz vrtec v družbi učiteljic in učiteljev v ponedeljek, 12. oktobra, pripeljali v Kulturni center Lojze Bratuž. Tu jih je na velikem odru čakala prva igrlica letošnjega polžkovskega abonmaja v Gorici, ki je lansko leto prvič razigrano preskočil mejo in razveselil goriške malčke na izredno pozitivno pobudo Kulturnega centra Lojze Bratuž in Primorskega dramskega gledališča. Letos sta se tej uspešni dvojici prirediteljev pridružila še goriški Kulturni dom in Slovensko stalno gledališče. Lani se je z lutkami, profesionalnimi igralci in obetavnimi amaterji zavrtelo okoli štiristo malih gledalcev, ki so odkrivali vsemogočni gledališki svet in ob veselih pa tudi poučnih igricah spoznavali lepoto slovenskega jezika in bogatili besedni zaklad ter se na najlepši način naučili

zahajati v kulturni hram. Letošnjo polžkovo sezono v Gorici je uvedla amaterska lutkovna skupina Buba KPD iz Šmihela na Koroškem, ki se lahko ponaša že z devetnajstletno dejavnostjo v družbi lutk. V Šmihelu imajo kar štiri aktivne igralske skupine: dve dramski in dve lutkarski. Igrico o štirih bratih - škratih Ferija Lainščka so v režiji Saša Jovanoviča, ki je zelo dobro podkovan v lutkarstvu, krstno uprizorili v domači župnijski dvorani letos konec marca.

Izredno prikupne, izvorne lutke (posebno originalen muzikant Slavko s flavto namesto nosa in kuhar v velikem loncu), izdelane iz lesa in razširljive pune, oblečene v oblekice iz jute, si je zamislil akademski slikar Danijel Demšar, izdelal pa jih je ljubljanski študent Žiga Lebar. Pravljična vsebina z živahno glasbo, s plesom in z zelo jasnim vzgojnim sporočilom "vsak je v sebi najboljši policaj" - škratje so iskali tatu, a so se zavedeli, da so sami izmikali sladke dobrote - je čudovito oživela v nazornem scenskem okviru: dom škratov pod skrotovičenimi koreninami in skrivnostnim gozdom nad njimi v primerni osvetljavi Nika Kristofa. Lutkarji Štefan Merkac, Barbara Budin in Marko Jernej so s svojim skoro že profesionalnim vodenjem lutk navdušili male gledalce, da so radi sodelovali s škrti.

Igralci so prišli k nam kot gostje Koroških dni na Primorskem; želimo jim, da bi vztrajali v tej zanimivi vrsti gledališke umetnosti in prišli čimprej spet k nam na obisk.

Naši mali polžki z doberdobskega in goriškega ravnateljstva se bodo povrnili v gledališče 17.11., ko bo na odru zaživel Palček v izvedbi SSG.

IK

† *Ponosni smo, da smo živeli s teboj.*

ZAHVALA

ob smrti drage

HELKE DEVETAK (ČOTOVE)

Zahvaljujemo se vsem, ki ste nam izrazili sožalje, pomagali pri pogrebu, darovali za cvetje, sveče in maše ter jo spremljali na njeni zadnji poti. Najlepša zahvala naj gre pevskega zboroma Rupa-Peč in Mirko Filej za odlično petje, duhovnikom Marjanu Markežiču, Karlu Bolčini in Viljemu Žerjalu za slovesno mašo ter za lepe besede, doktorju Marjanu Cijanju za veliko profesionalnost, požrtvovalnost in izkazano humanost ter sosedi Fernandi za veliko pomoč, ki nam jo je dala v zadnjih tednih naše predrage žene, mame in none Helke.

Mož Renato, hči Nerina z možem Claudiom, sin Uštili z ženo Gabriello, vnuki in ostali sorodniki.

Vrh sv. Mihaela, 7. oktobra 1998

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE

Koroški kulturni dnevi na Primorskem

SLOVENSKI CENTER ZA GLASBENO VZGOJO E. KOMEL

SREČANJE IN NASTOP GOJENCEV GLASBENE ŠOLE NA KOROŠKEM IN SLOVENSKEGA CENTRA ZA GLASBENO VZGOJO EMIL KOMEL

Petek, 16. oktobra, ob 18.30 v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici.

SKPD FRANČIŠEK B. SEDEJ - ŠTEVERJAN

NASTOP OTROŠKEGA ZBORA, VOKALNE IN FOLKLORNE SKUPINE KULTURNEGA DRUŠTVA IZ GLOBASNICE

Nedelja, 18. oktobra, ob 16. uri, v župnijskem domu v Števerjanu.

PROSVETNO DRUŠTVO ŠTANDREŽ

Fotografska razstava del VIKTORJA SELVE

V SKLOPU PRIREDITEV Spoznavajmo domače ustvarjalce **ODPRTE RAZSTAVE** v četrtek, 22. oktobra, ob 20. uri, v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič v Štandrežu.

GLASBENI OKVIR: sopranistka Aleksandra Schettino in pianistka Valentina Pavio.

RAZSTAVA BO ODPRTA do 26. oktobra: ob delavnikih od 20. do 22. ure, v nedeljo od 9. do 12. ure in od 17. do 19. ure.

ŽUPNIJA SV. ANDREJA APOSTOLA V ŠTANDREŽU IN MARIJINA DRUŽBA - GORICA

vabita na

MISIJONSKO PRIREDITEV

v nedeljo, 25. oktobra, v Štandrežu.

Ob 16. uri ura molitve za misijone v župnijski cerkvi, ob 17. uri nastop dramske družine SKPD Sedej iz Števerjana z igro Agathe Christie *Mišolovka*.

VSEM BO NA RAZPOLAGO BOGAT SREČOLOVO ZA MISIJONE.

11

ČETREK
15. OKTOBRA
1998

VELIKA GMOTNA ŠKODA

NALIVI HUDO PRIZADELI
NADIŠKE DOLINE

ERIKA JAZBAR

Naši kraji so se prejšnji teden pojavili na prvih straneh italijanskega časopisa, saj je slabo vreme zajelo našo deželo in še posebno Nadiške doline. Izredni nalivi so namreč povzročili hude poplave, po vsej Furlaniji ni bilo potoka ali reke, ki ne bi prestopila bregov, poplavila polj in cest ali v naseljenih zaselkih pritličnih prostorov in kleti. Poplave so zajele tudi samo mesto Videm, Nadiža je narasla za nekaj metrov, večina komunikacij je bila pretrgana in nekaterih gorskih krajev zaradi obširnih poplav ni bilo mogoče doseči. Dež je nepretrgoma lil dva dni in dve noči.

Najhujše posledice je slabo vreme povzročilo v občinah Sovodnje, Grmek in Podbonesec; plazovi so pretrgali ceste, ki vežejo vasi Črni vrh in Ruonac z dolino, medtem ko so v občini Špeter zaprli več cest. Voda je povzročila veliko škodo na javnih in gospodarskih poslopih, težko je prizadela tudi kmetijske pridelke. Mnoge vasi, ki ležijo v višjih legah, so ostale več časa odrezane. Civilna zaščita in tehnični uradi so se vsepovsod mobilizirali, vendar so o zemeljskih usadih in vsakovrstni škodi nepretrgoma prihajala nova poročila.

FOTO: NOVI MATJUR

Vremenska ujma je v beneških dolinah povzročila tudi smrtno žrtev. V Černem vrhu je umrla Pia Cencig, ki je podlegla slabosti, potem ko so ji sporočili, da je ne bi mogli peljati v bolnišnico do naslednjega dne. Helikopter je namreč prišel naslednje jutro, ko je bila žena že mrtva.

Plazovi in zemeljski usadi, voda in blato so povzročili nemalo problemov na državnih in pokrajinskih cestah, v beneških dolinah pa so zaradi tega odrezali cele zaselke, ki so ostali izolirani; v Blazinu, v sovodenski občini, pa je Aborna celo potisnila avtomobile s ceste.

V Beneški Sloveniji skoraj ni bilo kraja, iz katerega ne bi poročali o hudi gmotni škodi in težavnih razmerah. Predsednik Gorske skupnosti Nadiških dolin Firmino Marinig je kaj kmalu poslal na pristojne deželne urade zahtevo za proglasitev izrednega stanja. O meteoroloških vzrokih na-

livov prejšnjih dni izvedenci obširno razpravljajo. Prebivalcem Nadiških dolin pa je povsem jasno, da je do takega stanja prišlo predvsem zato, ker se gorati predeli zapuščeni sami sebi, obenem pa nosijo svojo krivdo nezadostna vzdrževalna dela na cestnem omrežju in na vodnih odtokih.

OBVESTILO

V petek, 16. t.m., bo v Beneški palači v Naborjetu ob 20. uri slovesno, saj bodo ob prisotnosti avtorja prof. Petra Fistra odprli razstavo *Arhitektura na južnem Koroškem*. Prirejajo jo Krščanska kulturna zveza iz Celovca, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice ter Slovenska prosveta Trst v okviru Koroških dnevov. Večer bo popestril dekliski kvintet iz Borovelj pod vodstvom Edija Oraže.

IRONIJA USODE: OD
KRNA... DO ČRNE GORE

ALOJZ TUL

Zadnje dni septembra je prišlo do nenavadnega dogodka. Ekipa italijanske televizije je želela izvesti dokumentarni film o enoti avstrijske vojske, ki je med obstreljevanjem 2.245 metrov visokega Krna v prvi svetovni vojni utonila v spodaj ležečem Krnskem jezeru.

V ta namen so organizatorji najeli dva italijanska vojaška helikopterja, s katerima so želeli prepeljati na kraj snemanja vso potrebno tehnično opremo, strokovne sodelavce in organizatorje same. Tako sta zadnje dni minulega meseca septembra omenjena italijanska helikopterja brez predhodnega obvestila preletela mejni prehod Robič in nato pristala pri Kobaridu. Na kraj pristanka so takoj prišli slovenski policisti, ki so od poveljnikov zahtevali potne dokumente in dovoljenje za prelet in pristanek. Poveljnika sta sicer imela pri sebi potni list, a nobenih drugih dovoljenj. Zagotavljala sta, da je vsa potrebna dovoljenja od slovenskih oblasti pridobil njihov vojaški ataše na Dunaju.

Policisti so nato po telefonu stopili v stik s pristojno Upravo za zračno plovbo v Ljubljani, od koder so jim pojasnili, da so sicer preleteli nejasno prošnjo za prelet proti Črni gori, v kolikor so v njej navedli ime Monte Nero, torej Montenegro. Po drugi strani pa je vodstvo Triglavskega narodnega parka potrdilo, da ni izdalo nobenega dovoljenja ne za prelet ne za pristanek in snemanje.

Ko je bila zadeva tako pojasnjena, sta se helikopterja z opremo in vsemi spremljevalci vrnila v Italijo. Ostalo pa je več stvari nedorečenih. Med temi, recimo to, kako so se mogli organizatorji omenjene odprave brez vsakršnih predhodnih obvestil in dovoljenj odpraviti na strogo zaščitenem področju zelenega parka. Če so že prošnjo v Ljubljano poslali izključno v italijansko, bi po vseh mednarodnih pravilih morali v njej navesti imena krajev tudi v uradnem jeziku Republike Slovenije. Uradi v Ljubljani pa so verjetno iz prevelike vljudnosti polet dovolili, namesto da bi zahtevali točno označbo kraja, kamor želijo poleteti.

Ironija usode se je tako z vsemi malo poigrala.

ANTON BAJT, DOMINIK
PEGAN, SILVO RUTARUMRLI TRIJE
PRIMORSKI
DUHOVNIKI

Konec avgusta je iz Ljubljane prišla vest, da je v tamkajšnji bolnišnici umrl upokojeni duhovnik in knjižničar Anton Bajt.

Pokojnik se je rodil 19. januarja 1913 v Tolminu, posvečen v mašnika pa je bil v Gorici 26. januarja 1936. Med drugo svetovno vojno in še po njej je služboval v Šmarjah na Vipavskem, kjer se je iz narodnih oziror pridružil partizanskemu gibanju, po vojni pa je bil med ustanovitelji Ciril-Methodovega društva. Ker je cerkvena oblast menila, da se je preveč politično angažiral, ga je zadela kazens suspenza, ki je trajala šestnajst let. Medtem je gospod Bajt postal knjižničar v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani, a je ves ta čas ostal zvest Cerkvi, tako da je po odpustu kazni redno maševal pri frančiškanih v Ljubljani, kjer je pri svoji maši imel redne obiskovalce in skupaj z njimi rad gojil ljudsko petje.

Anton Bajt je bil pokopan v Tolminu, kjer je pogrebne svečanosti vodil generalni vikar koprške škofije msgr. Renato Podbersič.

Nekoliko kasneje, 2. septembra letos, sta umrla kar dva duhovnika koprške škofije.

Prvi je Dominik Pegan, ki je kot upokojenec živel v portoroškem župnišču. Rodil se je v Avberu na Krasu 13. aprila 1915, mašniško posvečenje pa je prejel v Trstu 26. maja 1940. Njegova duhovniška pot je tesno povezana z Istro, saj je med drugimi službami veliko let preživel v Dekanih, kjer so ga tudi pokopali. Pokojni g. Pegan je bil odprtega in prijaznega značaja, znan pa je bil tudi kot odlični glasbenik. Kot rojak iz Avbera je zrasel pod močnim vplivom Virgila Ščeka, ki ga je tudi poslal v šole, in je zelo rad obujal spomine na te čase.

Tretji pokojnik, duhovnik Silvo Rutar, je bil bolj tihega in skromnega značaja, a se je odlikoval po veliki delavnosti, zlasti še po skrbi za vzdrževanje zaupanih mu cerkva. Rodil se je v vasi Krn v župniji Libušnje 21. decembra 1925, gimnazijo in nekaj let teologije je študiral v Gorici, študije pa je zaključil v Ljubljani, kjer je bil posvečen 29. junija 1950. Zadnja tri desetletja svojega življenja je preživel kot župnik v Ročinju, kjer se je s svojim prijaznim značajem domačinom zelo priljublil. Ker je zbolel na srcu, je letos prosil škofa za upokojeitev in ga je prav v času urejanja te zadeve prehitela smrt.

Pogrebno slovo v Ročinju je v imenu odsotnega škofa Metoda Piriha vodil msgr. Renato Podbersič.

MV

O BANANAH

JURIJ PALJK

"Banane so!" Tako mi je odločno dejala prodajalka v Terzu D'Aquileia, kjer živim, ko sem jo povprašal pred dobrim mesecem dni, ali ima kaj sadja. Sem eden tistih ljudi, ki še vedno raje hodijo v manjše trgovine, kjer te prodajalka še vedno lepo pozdravi in ti pogleda v oči, ko reče: "Dober dan!" In te tudi vpraša, kako gre z otroki in ženo. Čeprav vem, da se v take trgovine ne spleča več hoditi, ker je v njih vse dražje kot pa v modernih in megalomansko velikih supermarketih, kjer je vse cenejšše, vse bolj sterilno in pod ogabno zeleno neonsko lučjo tudi skoraj nikdar nisi deležen pozdrava; je pa zato izbira večja. "Ne, nisem mislil na banane, žena mi je rekla, naj kupim nekaj jabolk in hrušk, po možnosti takih, ki jih pridelujejo kmetje pri nas!" sem razlozil prikupni Simoni, po kaj sem prišel.

V majhnih vaških trgovinah te še pokličejo po imenu in tudi sam veš, kako je prodajalka ime; če je pa prodajalka še lepa punca, si njeno ime gotovo zapomniš za vedno. "Nimamo jabolk in hrušk, danes bi morale priti, a ne bodo iz naših krajev, s Tridentinskega bodo, rdeče in zelene. Našega sadja ne prodajamo, ker preveč stane," je rekla plavalosa Simona.

"Banane pa so, ne?" sem navrgel. "Ja, banane pa so, in to dveh vrst. Po mojem so cenejše enako dobre kot tiste, ki so dražje," me je poučila prodajalka, ki ima tudi sama družino in ve, kako je potrebno skrbno gledati na družinsko denarnico. Čeprav banan nisem hotel kupiti, me je prepričala, da jih je vredno kupiti, ker so "in oferta" - za akcijsko prodajo je šlo, bi rekli v Sloveniji. Doma mi je žena rekla, da je bolje, če jaz ne hodim v trgovino, ker da banane že imamo: naročila mi je furlanska jabolka, jaz pa nosim domov banane! Potem sem šel k kmetu, ki ima velik nasad jabolk in hrušk. Tam sem zvedel, da jih prodaja samo v velikih količinah. Končno sem odšel v enega tistih supermarketov, v katerem se izgubiš, in sem kupil jabolka. Rdeča so bila. Niti eno ni imelo najmanjše lise, fantastično lepa so bila na pogled. "Meni niso všeč," je rekla doma mlajša hčerka. "Kruha sta so," je bila lakonična žena, ki me je očitajoče pogledala. "Jaz bom banano," je povedala druga hčerka in tako so vse tri jedle banane. "Si opazil, da so banane cenejše kot pa jabolka?" me je vprašala žena. Nisem opazil. Tudi razumljivo se mi ne zdi, da je banana cenejša kot pa jabolko.

FOTO: BUNIBACA

Moja žena pa je po izobrazbi ekonomist in mi je na mojo pripombo, ki sem se je naučil od svojega šefa: "To je nekaj nemogočega!", samo suho pripomnila: "Temu se pravi globalizacija gospodarskega tržišča." Nisem se vdal in sem nadaljeval s polemiko, da je nedopustno, kako ne dobiš furlanskih jabolk in v zameno dobiš za tretjino cenejše banane. "Se boš že navadil, tako je," je rekla žena. Nekaj sem zabundal in se zamislil v svoje otroštvo, ko smo imeli doma na Vipavskem veliko jabolk in hrušk, ki so bile odlične. Njihova napaka je bila samo v tem, da jih nihče ni hotel kupiti, ker jih nismo nikdar škropili in so zato bile "z napako". Včasih so imele notri tudi črva, največkrat pa so bile predrobne ali pa kako drugače neustrezne za kupce. Tako so na Vipavskem vsi kmetje počasi domala vse jablane in hruške izruli, nasadili nove sorte, ki pa nimajo več takega okusa, kot so ga imele stare... So pa zato lepše na pogled.

Tudi na Vipavskem sedaj jedo banane. Take, ki stanejo manj, kot pa bi stala jabolka iz njihovih krajev. Globalizacija ekonomskega tržišča je to. Da Evropejci in Amerikanci jedo cenejše banane kot domača jabolka, se zdi naravno. Meni se ne zdi. Toda jaz ne razumem globalizacije, kot ne razumem tega, da sedaj v vseh trgovinah prodajajo iste stvari, in to povsod, od ZDA do Norveške, od Sicilije do Katalonije: povsod iste pampere in iste kleenexe, iste nivee in iste coca cole, iste pepsi cole in iste hamburgerje. V Furlaniji jabolka iz Trenta in na Siciliji tista iz Furlanije ter seveda španske pomaranče. Da s to globalizacijo nekaj ni v redu, se zaveš takrat, ko ti uspe priti do takega sadeža, kot s(m)o ga imeli nekdaj.

Iz domače vasi sem prinesel letos poleti domov zabojček breskev. Nelepe na pogled, so se topile v ustih. Odlične so bile, a drobne. Take, kot so bile pri nas nekoč vse breskve. Hčerki sta jih jedli, da je bilo veselje. "Še jih bomo kupili, ne, tata?" "Ne, jih ne bomo." "Zakaj ne, ko pa so tako dobre?" "Zato, ker jih ne prodajajo." "Niti v tisti veliki trgovini v Palmanovi?" "Ne, tam gotovo ne." "Zakaj?" "Zaradi globalizacije ekonomskega tržišča." "Kaj je globalizacija?" "Vprašaj mamo, ona ve." Ko je prišla Tina iz kuhinje spet k meni, je rekla: "Meni se globalizacija ne dopade." "Meni tudi ne", sem odvrnil. Kaj ji je povedala žena, še danes ne vem.

ZDOMSTVO

ARGENTINSKA
SLOVENKA V
NOVI GORICI

Pred kratkim se je po enomesečnem obisku v Novi Gorici vrnila v Buenos Aires ga Ana Ličen, argentinska Slovenka, katere glas naši tamkajšnji zdomci dobro poznajo, saj vodi kot prostovoljka slovenske oddaje na Radiu v Buenos Airesu.

Novice o gospe Ani nam je posredoval sodelavec Vili Prinčič, ki se je z damo tudi pogovoril. Najprej sta ga presenetila lepa slovensčina ter bogato besedišče Slovenke, ki nikdar ni živela na slovenskih tleh. S starši Vipavci je pač v Argentini vedno govorila slovensko. Primorska rojkinja je povedala, da je tedenska ura radijske oddaje pomembna, saj lahko ta medij poleg prinašanja novic iz Slovenije in oddajanja slovenske glasbe združuje ljudi in omogoča srečanja med osebami, za katerimi se je izgubila vsaka sled. Ga. Ana je zadnjič obiskala rodne kraje starejš pred 15 leti. Ob letošnjem obisku je glede na svoja pričakovanja ostala razočarana, saj Slovenija danes ni več tisti svet, ki ga obožujejo argentinski Slovenci. Povejmo še, da je ga. Ličen odnesla v Argentino kopijo podobe svetogorske Marije, ki so jo pred kratkim blagoslovili na Sv. gori. Namestili jo bodo v cerkvi sv. Rafaela v mestni četrti Buenos Airesa, kjer živi veliko Primorcev in kjer so prejšnjo podobo pozimi ukradli.

PRIPRAVLJENA POGAJALSKA IZHODIŠČA ZA 7 OD 31 PODROČIJ

SLOVENIJA NAJ BI DO KONCA LETA 2002 IZPOLNILA POGOJE ZA POLNOPRAVNO ČLANSTVO V EZ

MARJAN DROBEŽ

V slovenskem besednjaku, zlasti političnem, je beseda *Evropa* že dolgo zelo uporabljena, čeprav javnost še ne pozna dovolj celotnega ustroja Evropske unije.

Očitno so v zadregi tudi nekateri politiki, ki zmeraj znova ponavljajo, da Slovenija želi postati članica Evropske skupnosti, torej organa, ki je le eden in ne najpomembnejši v strukturi EU. Nekateri tudi vprašujejo, kam smo se napotili, v Evropsko unijo ali v Evropsko zvezo. Minister za evropske zadeve Igor Bavčar to jezikovno dilemo takole pojasnjuje: "Za te stvari skrbi odbor za kulturo, šolstvo in šport, ki ima delovno skupino za vprašanja s področja jezikovnega načrtovanja in jezikovne politike, sicer pa ima tudi Služba vlade za evropske zadeve skupino prevajalcev, ki šteje 20 strokovnjakov. Odprtih vprašanj je kar veliko, med drugim tudi, ali je primeren izraz *unija* ali *zveza*. Strokovnjaki se ogrevajo za *unijo*, saj pravijo, da se vsega ne da sloveniti. Čeprav si sam prizadevam, da bi čim več izrazov prevedli, pa se je že uveljavila evropska latovščina (kot npr. beseda *screening*), podobno kot smo nekoč imeli celo vrsto *srbizmov*".

Slovenija pri sprejemanju zakonov in izvršilnih predpisov, ki bi bili skladni s pravnimi normami EU, sicer zaostaja predvsem zaradi tega, ker so postopki v državnem zboru zapleteni in dolgotrajni, na kar so Slovenijo v Bruslju že opozorili. Vsak zakon mora parlament obravnavati trikrat, v tako imenovanih treh branjih, preden je odobren oz. sprejet. Na zaostanke pri sprejemanju pravnega reda EU pogosto opozarjajo zlasti

minister za evropske zadeve Igor Bavčar ter voditelja opozicijskih strank SDS oz. SKD, Janez Janša in Lojze Peterle. Ob tem poudarjamo, da je večinski del procesa pridruženja vezan na prevzem pravnega reda, ki velja v EU, le kakšnih deset odstotkov manevrskega prostora pa je v pogajanjih.

Ugodnejša pa so gospodarska gibanja v Sloveniji. Po podatkih evropskega statističnega urada Eurostat Slovenija z nad 13.000 ekujev kupne moči na prebivalca ohranja prvo mesto med državami kandidatkami za polnopravno članstvo v EU. Postopno, toda vztrajno, zmanjšuje zaostanek za povprečno ravnino razvitosti držav evropske integracije. V primerjavi z manj razvitimi članicami EU Slovenija po razvitosti zaostaja za Grčijo za slab odstotek, za Portugalsko pa za tri odstotke. Drugo najbolj razvito državo v prehodu v demokracijo in tržno gospodarstvo, Češko, Slovenija po razvitosti presega za 8,3%. Tudi tolar ostaja stabilna valuta in vzbuja zaupanje ljudi. V strukturi varčevanja Slovencev pri bankah hitro narašča delež tolarških prihrankov. Konec julija letos je ta delež presegl mejo 50 odstotkov.

Minister Igor Bavčar, ki vodi Službo vlade za evropske zadeve, je pred dnevi v nekem intervjuju zatrdil, "da Evropa pomeni predvsem možnost, da tekmujejo lažje, kot če bi ostali zunaj. Pri tem pa se premalo zavedamo, da Slovenijo čakajo temeljite spremembe in izzivi na mno-

gih področjih". Spremembe bodo čedalje bolj posegale v naše življenje. Izvaja jih tudi slovenska javna uprava, ki pa premalo pozna evropski prostor. Bavčar pravi, "da se pogosto zgodi, da kdo od evropskih uradnikov Slovenijo bolje pozna kot naši ljudje, ki delajo na nekem področju. Zato se moramo kadrovske izpolniti, izobraziti ljudi in jih poslati v tujino. Sicer pa se je v zadnjih petih letih povečalo število uradnikov raznih ministrstev, ki nabirajo znanje in izkušnje v tujini. Ugotavljamo, da imamo projekte, da denar je, da pa je premalo ljudi, ki bi to dobro izkoristili".

10. NOVEMBRA ZAČETEK POGAJANJ

Slovenija je Evropski komisiji (vladi EU) predložila pogajalska izhodišča za sedem od skupno enaintridesetih področij. Pogajanja med našo državo in EU se bodo začela 10. novembra. Prvi sklop pogajalskih izhodišč zajema naslednja področja: Industrijska politika, Mala in srednje velika podjetja, Znanost in raziskovanje, Izobraževanje, usposabljanje in mladina, Telekomunikacije in informacijska tehnologija, Skupna zunanja in varnostna politika ter Kultura in avdiovizualna politika. Za vseh sedem področij Slovenija sprejema pravni red EU, pri čemer bo za nekatera področja našo zakonodajo potrebno dodatno uskladiti s pravnim redom EU.

V slovenski vladi in parlamentu je konec leta 2000 določen kot ciljni datum, do katerega bo Slovenija izpolnila pogoje za polnopravno članstvo v EU. Premier dr. Janez Drnovšek je pred dnevi ponovil prepričanje, da bo Slovenija do tedaj dejansko tudi sprejeta v omenjeno evropsko integracijo.

SENČNA OZADJA KOPRSKIH OBČINSKIH ZDRAH

MILAN GREGORIČ

Nekaj dni po novi razsodbi Ustavnega sodišča, po kateri koprška občina po svoji velikosti nasprotuje duhu in črki Ustavnih in zakonskih določil o lokalni samoupravi, so koprski veljaki ob podpori uslužnih lokalnih trobil dvignili silovit preplah in začeli svojo "sveto vojno" proti Ustavnemu sodišču. Glavni refren, ki ga pri tem ponavljajo, je ta, da sodišče odreja ljudem elementarno pravico, da odločajo o lastni krajevni organiziranosti z referendumom in da bi bilo zato potrebno poiskati pravico drugje (v Bruslju, Strasburgu ipd.). Kar naenkrat ni več Ustava tisto sveto in nedotakljivo, kar je po njihovem mnenju treba spoštovati, ko npr. branijo pravico do abortusa, potiskajo verouk iz šolskih klopi itn., ampak je to sedaj referendum. Torej smo priča pravi, pravcati revolucionarni maniri, ki spoštujejo Ustavo, če to ustreza konkretnim političnim interesom, drugače pa se ta lahko tudi zavrže v smetnjak.

In da bodo vode malo bolj bistre, bom osvetlil na primeru Dekanov, kako je nastajala ta tako opevana "enotna referendumsko volja" za veliko občino. Prva spontana pobuda za ustanovitev manjše občine na Koprskem se je rodila ravno v Dekanih sredi marca 1992. Na povabilo predstavnikov KS sem se tedaj udeležil seje sveta KS, ki se je skupaj s predsednikom plebiscitarno izrekel za samostojno občino. Sledil je informativni zbor krajanov, ki so pobudo podprli, in 15.4.1992 je bilo dostavljeno Odboru za lokalno samoupravo pri DZ RS gradivo z naslovom *Nekaj informacij in stališč glede oblikovanja novih občin*. V njem so bile predstavljene bistvene okoliščine, ki utemeljujejo ustanovitev samostojne občine v Dekanih z ugotovitvijo, da je kraj primeren za tip občine z racionalno polprofesionalno samoupra-

vo, kot je to primer z manjšimi občinami v okolici Trsta. V njem so bila tudi stališča, da se Dekani "ne vsiljujejo svoji okolici" kot središče občine. Če pa bi okoliščine narekemale, da se del bližnje okolice (gornja Rižanska dolina) priključi Dekanom, bo nujno treba upoštevati, da je priključeno območje v preteklosti razvilo svojo identiteto, svoje potrebe in navade, ki jih je treba spoštovati. Zato bo morala biti nova občina organizirana tako, da to upošteva in se na enak način približa ljudem v obeh KS (Dekani in Črni Kal), in sicer "z uradovanjem na obeh mestih, s paritetno sestavo sveta in drugih občinskih organov." Skratka jedrnata, jasna in z globokim čutom za demokratičnost prežeta stališča, ki jim človek lahko samo pritrdi. In ki so sedanjim koprskim občinskim strukturam očitno tuja, saj ima podeželje, ki teritorialno predstavlja nad 90% občinskega območja, po številu prebivalstva pa okrog 30%, komaj nekaj svojih predstavnikov v občinskem svetu, ki šteje nad 50 članov. Tudi po zaslugi tega gradiva je potem vladna služba za lokalno samoupravo v svojem razrezu predvidela Dekane kot samostojno občino.

Ko je potem na začetku leta 1994 stekla uradna razprava o preobrazbi lokalne samouprave, ki so ji sledila glasovanja na zborih in referendumu, so na novem informativnem zboru v Dekanih občinski možje šli v ofenzivo proti zastavljeni pobudi, ob zagonetnem molku predsednika KS in nekaterih članov sveta, ki niso niti z besedico omenili sklepov prvega informativnega zbora in stališč, ki so bila poslana v Ljubljano. Niti ni nihče od njih pojasnil, kdo, kdaj in kako jih je pripeljal do tega preobrata. Sledil je prvi uradni "glasovalni" zbor, ki je še vedno izglasoval lastno referendumsko območje za Dekane. Stvar je v Kopru dvignila preplah. Zganili so se "preverjeni kadri", vzeli zadeve v svoje

roke, začeli z obiski po hišah, zbrali pri tem potrebno število podpisov in uspeli zrušiti veljavnost predhodnega zbora. Kraj so počasi preplavile govornice, da manjša dekanska občina ne bo finančno preživela in da se njeni prebivalci ne bodo imeli kje zaposliti, ker da bo gospodarsko močni Koper poskrbel predvsem za svoje ljudi. Složno se je tudi ponavljala refren, da se lahko samo velika in močna občina postavi po robu državnemu centralizmu. Očitno je bil dan nalog, da se že v kali zatre sleherni poskus razbijanja občine, o čemer bi lahko sklepali tudi iz izjave, ki je po nerodnosti ušla tedanjemu županu Aureliju Juriju (TV K-C, 18.4.1994), da pač v Kopru enostavno "nismo dovolili drobitve" ("non abbiamo permesso frantumazioni"). Da bo to držalo, lahko sklepamo tudi iz primera Šmarj, kjer je prav tako na začetku delovala živahna skupina za lastno občino in kjer so pri dušitvi te pobude šli tako daleč, da so enemu glavnih akterjev za lastno občino najprej grozili po telefonu, in ko to ni zaleglo, so mu med nekimi sestankom preluknjali kar vse štiri gume na avtomobilu. Ljudje, že tako in tako nagnjeni h konservativnosti in sumničavi do novosti, so začeli postajati previdni in na naslednjih dveh bistveno slabše obiskanih zborih v Dekanih je kar naenkrat "zmanjkalo glasov" za novo občino, kar se je potem ponovilo tudi na referendumu. Tako je zunanji napad uspešno zatrl povsem spontano in avtonomno pobudo Dekančanov, pa naj Aurelio Juri in njegovi somišljeniki še tako mahajo po zraku z "voljo ljudi".

Spodobilo bi se, da bi Juri evropskim instancam, na katerih se namerava tožariti proti slovenskim ustavnim sodnikom, osvetlil tudi te, malce neprijetne okoliščine okrog koprškega primera, ker bo v nasprotnem primeru moral to storiti kdo drug.

PRVA PREMIERA PDG V LETOŠNJI ABONMAJSKI SEZONI

"NE, NE, NE NIKDAR NE, SMRT DOLGOV NE PORAVNA"

IVA KORŠIČ

Dolgoletni, posebno pazljivi abonenti SSG se bodo gotovo spomnili, da so igralci naše zamejske hiše uspešno uprizorili to realistično, obenem pa tudi pravilčno dramo pod isto režijsko roko Dušana Mlakarja, in sicer l. 1975.

Režiserjevo interpretacijsko vizijo podeželskega sveta, ob robu velikega mesta na začetku 20. stoletja, kakor nam ga prikazuje Molnar, je s svojim domišljenim sceniskim prizoriščem podprl scenograf Drago Turina. Njegova scenska zasnova s premišljenimi odrskimi pripomočki je zablestela predvsem v začetku, ko je zastor odstrl po-

gled na vrtljak (vrtljivi oder) z lesenimi konjiči, ki se je veselo sukalo ob glasbi lajne, lučeh in bleščečih utrinkih malih ognjemetov. Na limanice tega lažnivega, vabljivega zabaviškega kraja, v katerem naj bi se zrcalilo "boljše", lažje življenje, brez tolikih skrbi za preživetje (otipljiv zgled tega je lastnica vrtljaka Muskatova - v temperamentnem orisu Teje Glažar), se ujamejo pač največkrat naivne služkinje. Toda tu jih čaka le malopridnež, zabaviščar, ženskar, skratka Liliom, ki omamlja uboga dekleta s svojim čednim videvom, sladkimi objemi in izvaljblja iz njih denar. Vendar se v večplastnem značaju protagonista, ki ga je povsem na-

ravno in prepričljivo zdaj sentimentalnim zdaj ironičnim pridihom izrazil Radoš Bolčina, skriva tudi omahljiva, nemočna duša, ki ne zna oz. ne zmora kljubovati družbi, izogibati se lopovim zvodnikom pa tudi ne se povzpeti do višje stopničke na izbeni lestevici. Liliom ne zna izpovedati niti svojih čustev dekletu Julij; le-ta ga neizmerno ljubi, tako da se zanj zavestno odreče vsemu in vdano trpi zaradi njega. Liliom ne prene svoje njeni solz, njene bolečine, in čeprav mu je žal, da je njej tako hudo, namesto da bi jo potolažil, jo udari. Ko pa zve, da bo dobil otroka, skuša postati boljši, a ker ne zna zares delati, garati, ne sprejme po-

nujenega dela in zabrede v roparski podvig, ki se ponesreči, in zaradi tega si vzame življenje. Liliom se ne zna resnično pokesati, niti ko stopi pred božjega komisarja - v nadrobno čudovito izpiljenega lika Janeza Starine - v drugem fantastičnem delu igre, ki prikazuje onstranski birokratski svet, v katerem vse poteka počasi in s potrpežljivostjo. Ob tem se gledalec nekoliko zamisli, a tudi večkrat nasmeje zaradi dognanih duhovito ironičnih dialogov. Ko se po šestnajstletnem očiščevalnem ognju Liliom za kratak čas vrne na zemljo, da bi na kakšen način osrečil svojo nekdanjo ženo in hčerko, mu tudi ta poslednji poskus spodleti. Tako niti po smrti ne poravna dolgova, kar še posebno jasno podčrtujejo učinkoviti, z realističnimi figurami prežeti songi, ki spremljajo celotno dogajanje in so izšli izpod peresa Miroslava Košute, glasbeno pa jih je opre-

mil Aleksander Vodopivec. Ob spremljavi kitare jih v slogu "chansoniera" s pariškega Montmartra prepričljivo poje Iztok Mlakar.

Z režijsko in s scenografsko predlogo ter z oblikovanjem osvetljave (oblikovalca luči Dušan Mlakar in Samo Oblokar) so se povsem ujemale kostumi, ki so že sami živo uokvirili nastopajoče osebe. Zamislila si jih je dobro poznana tržaška kostumografka Marija Vidau, ki je s svojimi stvaritvami že večkrat očarala gledalce, skrbno pa so jih sešili v delavnici PDG pod vodstvom Nevenke Tomašević.

Novogoriški gledališki ansambel je s to uprizoritvijo, ki jo je publika toplo sprejela, uspešno začel letošnjo abonmajske sezono, ki obeta še veliko doživetih trenutkov v družbi tudi na Primorskem zelo priljubljene modrice Talijske.

SDGZ / PREDAVANJE

ČEZMEJNO SODELOVANJE V EVROPSKIH PROGRAMIH

FOTO: KROVA

V ponedeljek, 12. t.m., je Slovensko deželno gospodarsko združenje priredilo v Gregorčičevi dvorani v Trstu dobro obiskano predavanje dr. Riane Benko o evropskih programih čezmejnega sodelovanja. Dr. Benkova je odgovorna za programe Evropske zveze, ki so predvideni za čezmejno sodelovanje s Slovenijo, pri Uradu Republike Slovenije za evropske zadeve.

Predavateljica je v svojem posegu zgoščeno podala kopicu podatkov tako o programih, ki jih Slovenija že koristi od leta 1992 naprej, kot o novih programih, ki so v pripravi, ter o problemih, s katerimi se srečuje Slovenija pri njihovem izvajanju in na poti v Evropsko zvezo. Tu so bili omenjeni zlasti nacionalni, čezmejni in regionalni programi, kot npr. Phare in Interreg, ki prihajajo v poštev. Slovenija prejema le manjši del finančnih sredstev iz teh programov, jih pa smotno uporabljajo, pri tem pa je dosegla lepo raven sodelovanja s sosednjimi državami, v primeru Italije pa gre omeniti zlasti zelo dobre odnose s Furlanijo-Julijsko krajino. Edina ovira je v tem, da v Sloveniji ni prišlo še do ustanovitve regij. Ravno regionalna ureditev pa je pomembna za pridobitev dela teh financiranj. V tem smislu začenja prihajati do

povezovanja med župani slovenskih občin.

Slovenija se intenzivno pripravljala na vstop v Evropsko zvezo: v te priprave spada tudi krepitev institucij, da bodo sposobne izvajati programe Zveze. Zamejski gospodarstveniki, je še dejala dr. Benkova, se morajo začeti povezovati z ustreznimi resornimi ministri v Sloveniji, pa tudi z drugimi ustanovami. Manjšina se bo morala povezati tudi z italijanskimi strukturami in pri tem izkoristiti vsako priložnost, da se izrazijo njeni interesi. Ključno bo prav leto 1999, saj Italija sedaj pripravlja program Interreg 3, ki bo zaobjel obdobje 2000-2006, v Sloveniji pa še ne vedo, kako bo potekal. Treba je torej najti načine, s katerimi pridobiti informacije, pri tem pa matica in manjšina lahko pomagata ena drugi.

To je bilo v zelo skopih obdobjih bistvo srečanja, ki se ga je udeležilo veliko število slovenskih gospodarstvenikov na čelu s predsednikom SDGZ Marinom Pečenikom, ki je podal uvodne besede.

Prisotni so bili tudi župana občin Zgonik in Doberdob Tamara Blažina in Mario Lavrenčič ter konzul in vicekonzul Republike Slovenije v Trstu Zorko Pelikan in Zdenka Simonovič.

IŽ

NAJPOMEMBNEJŠI DEL SLOVENSKEGA TURIZMA

NARAVNA ZDRAVILIŠČA DOBRO ZASEDENA

Naravna zdravilišča s termalnimi vodami različnih lastnosti in temperatur, ki so najpomembnejši del slovenskega turizma, so tudi letos dobro in v nekaterih primerih odlično zasedena. Gospodarske družbe v to obliko zdravljenja in rekreacije vlagajo izdatna sredstva. Zato je kakovost storitev v vseh naravnih zdraviliščih na evropski ravni. Skladno s tem narašča tudi obisk iz tujih držav, predvsem iz Italije.

V slovenskih "vrelcih zdravja" lahko preživimo prijetne družinske počitnice, si izboljšamo telesno in psihično kondicijo, povrnemo moči po prestani bolezni ali pa si pod strokovnim vodstvom tudi pozdravimo zdravstvene težave. V zdraviliščih opravljajo zdravstvene preglede, ki so seveda odvisni od finančnih možnosti obiskovalcev.

Razvoj in uveljavitev zdravilišč je omogočilo zlasti bogastvo neokrnjenih naravnih danosti Slovenije. V prvi vrsti so to termalna voda različnih lastnosti in temperatur (od 32 do 73 stopinj C), mineralna voda, organski in anorganski peloidi ter morska, panonska ali predalpska srednjegorska klima. Blagodejne vplive naravnih zdravilnih dejavnikov dopolnjujejo najrazličnejše strokovno izpopolnjene in nadzorovane vrste terapije v sodobno opremljenih zdraviliških objektih. Slovenska zdravilišča pa poleg zdravstvene oskrbe nudijo tudi turistične storitve. Kot taka so lahko izhodišča za spoznavanje Slovenije. Izbiramo lahko med prebivanjem v hotelih različnih kategorij, počitniških naseljih in bungalovih; če pa si želimo še tesnejšega sti-

ka z naravo, se lahko namestimo tudi v dobro urejenih avtokampih. Slovenska zdravilišča imajo skupaj okoli 15% vseh turističnih zmožljivosti v državi, ustvarijo pa kar 20% tujih in 32% domačih prenočitev. Podatki kažejo na nadpovprečno zasedenost zlasti najbolj znanih zdravilišč. V mesecu avgustu letos so od povprečja izstopali Terme Čadež z 89% zasedenih prenočitvenih zmožljivosti, Krkina zdravilišča - Zdravilišče Dolenjske Toplice (87%), Zdravilišče Strunjan (92%) in Zdravilišče Šmarješke Toplice (99%), Terme Lendava (82%), Terme Hoteli Palace Portorož (99%), Zdravilišče Rogaška (85%) in Terme Zreče.

V petnajstih slovenskih naravnih zdraviliščih je bilo v obdobju od januarja do konca avgusta skupaj nad milijon 106 tisoč nočitev, od tega domačih gostov skoraj 719 tisoč in tujih nad 388 tisoč.

Cene v slovenskih naravnih zdraviliščih so različne, nižje ali višje, pač odvisno od želja gostov. Tridnevni protistresni program s preventivnim zdravniškim pregledom stane dobrih 50 tisoč tolarjev, za tridnevni sprostitveni program pa je treba odšteti med 35 in 30 tisoč tolarjev. Petdnevni program stane 40 tisoč tolarjev. Cene t.i. paketov so seveda odvisne od storitev, ki so vključene v določen program. Prva akupunktura stane npr. 5 tisoč tolarjev, vsaka nadaljnja pa 3 tisoč tolarjev. Za masaže je treba odšteti od dveh do štirih tisoč tolarjev, za blatne in močvirne obloge 1.500 tolarjev, za savno in različne kopeli pa približno tisoč tolarjev.

M.

ITALIJANSKO PRAVO

DRUŽINSKO PRAVO IN SODOBNI IZZIVI (5)

DAMJAN HLEDE

"Ali lahko nekatere norme civilnega zakonika, ki so namenjene zakoniti družini, veljajo tudi za izvenzakonske skupnosti? Kakšna naj bo navsezadnje njihova okvirna pravna ureditev, če je priznamo, da je res potrebna?" Tako sta se glasili zadnji dve vprašanji, ki smo si ju postavili v začetku.

Iz zakonskih osnutkov za pravno zaščito izvenzakonskih skupnosti, ki so bili izdelani v prejšnji in sedanji zakonodajni dobi, lahko sklepamo, da se težnja zakonodajalca odločno nagiba k popolni parifikaciji "dejanskih družin" z zakonitim družinami, ki so osnovane na zakonski zvezi. Gre torej za težnjo, po kateri naj bi vse pravice, ki jih zakon priznava zakonitim družinam (in še predvsem posameznikom, ki sestavljata zakonski par), morale biti priznane tudi članom izvenzakonskih skupnosti.

Po drugi strani je tudi zanimivo, da je sodna praksa - predvsem ustavno sodišče - drugače usmerjena. Časopisi in druga sredstva javnega obveščanja nas sicer hočejo ponavadi prepričati o nasprotjem, vendar v resnici ni tako. Dejstvo je namreč, da vsakokrat, ko se (predvsem) ustavno sodišče izreče o kakšnem vprašanju, ki je vezano na izvenzakonske skupnosti, se dvignejo v medijih glasovi o "zgodovinskih razsodbah", ki naj bi predstavljale "odločilen korak na poti priznanja sobivanja more uxorio". Žal pa se ti strokovnjaki ved-

no ustavljajo samo pri maksimi razsodbe, ne da bi prebrali motivacije, ki predstavljajo edini ključ za njeno razumevanje. Tako je bilo na primer pred kratkim z razsodbo ustavnega sodišča št. 166 z dne 13. maja 1998.

Slednja je: a) zavrnila pritožbo proti protiustavnosti 4. odstavka člena 155 civilnega zakonika, kolikor ne bi v primeru prekinitve sobivanja more uxorio predvideval dodelitve družinske hiše tistemu od staršev, ki mu je dodeljen otrok, ker (tako ustavno sodišče) "je varstvo nezakonskega otroka že imanentno v obstoječi pravni ureditvi in mora biti izvedeno na podlagi sistematske interpretacije členov 147, 148 in 261 civilnega zakonika, torej tudi z dodelitvijo družinske hiše, ki predstavlja kraj otrokove vzgoje ter njegovega duševnega in telesnega razvoja"; b) zavrnila pritožbo proti protiustavnosti prvega odstavka člena 151 in člena 155 civilnega zakonika, ker naj bi njuna povezava ne dopuščala, da bi tudi član izvenzakonske skupnosti lahko pred sodnikom zahteval sodno ločitev in z njo povezane ukrepe, ki se tičejo dodelitve otrok in družinske hiše, s postopkom, ki ga predvidevajo členi 706-709 civilnega postopnika.

Javni komentarji so se seveda omejili zgolj na prvo pravno načelo in ga skušali prikazati kot novo zmago izvenzakonskih skupnosti. V resnici pa ni tako. Dokazali bomo namreč, da gre za besedilo in duh razsodbe v popolnoma nasprotno smer.

DALJE

SDGZ / SEKCIJA ZA MEDNARODNO TRGOVINO

WORKSHOP O DISTRIBUCIJI

Slovensko deželno gospodarsko združenje prireja v petek, 16. oktobra, ob 17. uri, v Novem Hotelu Daneu na Opčinah workshop za člane z naslovom *Distribucija kot oblika trajnega tržnega preboja v Jugovzhodni Evropi*. Sekcija za mednarodno trgovino in storitve predlaga članstvu obliko "delavnice" kot priložnost za skupno neformalno soočanje o dejavnosti, ki postaja vse bolj pomembna. Precej včlanjenih operaterjev se je namreč prav v zadnjem obdobju, po nastalih spremembah na tržiščih, preusmerilo iz čiste ga importa-eksporta v to obliko trženja, ki predpostavlja ne samo prodaje proizvodov, ampak tudi skladiščenje, nudenje asistencije in druge pomožne storitve.

Workshop o distribuciji bo vodil znani gospodarstvenik Mitja Vavpetič, ki se ukvarja z distribucijo ekskluzivnih ar-

tiklov v Vzhodni Evropi. Najavljeni pa so še drugi distributerji, ki so dejavni v državah bivše Jugoslavije in tudi na italijanskem notranjem tržišču in v drugih državah EU. Smisel delavnice je prav v medsebojni izmenjavi izkušenj, problemov in rešitev le-teh in na osnovi pričevanj in skupnega razmišljanja vseh nastopajočih.

Sekcija za mednarodno trgovino in storitve SDGZ vabi k udeležbi vsa podjetja, ki se ukvarjajo z distribucijo, oz. tiste, ki se za to odločajo. Vabljeni pa so tudi ostali člani sekcije, saj bo "delavnica" nudila priložnost za pogovor o novi, spremenjeni vlogi slovenskih mednarodnih operaterjev v Italiji. Po Workshopu bo družabnost ob bifeju. Za udeležbo in informacije je na razpolago organizacijsko tajništvo SDGZ v Trstu (tel. številka 040/362949).

EVRO: NAŠA NEZNANKA (6)

MARA PETAROS

NOVE NALOŽBENE PERSPEKTIVE

Že v prejšnjih člankih smo spoznali, da se bo tržišče povečalo in razširilo. Ponudba in povpraševanje bosta postala obsežnejša, cene bodo nižje, možnost nakupov pa večja. To velja seveda tudi za naložbe. Ker bodo odpadle vse težave z menjavo v tujo valuto (nihanje tečajev, provizije na menjavo, ki si jih računa posrednik, ipd.), bomo z večjo lahkoto posegali tudi po naložbah, ki jih predlagajo v drugih državah evropske monetarne unije. Tako bo imel varčevalec možnost, da izbira med različnimi možnostmi in izbere tisto, ki najbolj odgovarja njegovim pričakovanjem, ravno tako pa bo predlagatelj naložbe lahko naslovil svojo ponudbo na vse prebivalce enajstih držav unije. Povečalo se bo povpraševanje, saj bo število potencialnih vlagateljev bistveno zraslo, pa tudi ponudba bo

obsežnejša, saj bodo na vseh borzah enajstih držav trgovali z vsemi vrednotnicami, ki jih izdajajo v enajstih državah. Izvedenci predvidevajo, da bo ponudba celovitejša, kot je danes na Wall Streetu.

Pri svojih naložbah bo moral biti varčevalec pozoren na dva dejavnika: 1) pričakovani donos; 2) tveganje zaradi neplačila, kateremu želi podvreči svoje naložbe.

Pri vsaki naložbi v vrednostne papirje tvegamo namreč, da dolжник, v primeru obveznic, ne bo plačal. V primeru delnic pa je tveganje veliko večje, saj se lahko zgodi, da podjetje propade in da ostanemo zaradi tega brez svojega premoženja.

Tretji dejavnik tveganja, t.j. tveganje zaradi nihanja tečajev, ki je danes še aktualno, pa bo z uvedbo skupne evropske valute odpadel. Ker bo po-

nudba veliko večja, bo lahko vsakdo izbral glede na pričakovani donos in na tveganje, kateremu bo podvrnil svoje premoženje. Pričakovani donos in tveganje zaradi neplačila sta v prejem sorazmerni. To pomeni, da, večje je tveganje, tem večji je obljubljeni donos. Tako lahko ugotovimo, da je obljubljeni donos na državnih vrednostnih papirjih, ki jih izdaja Italija, znatno večji od donosa, ki ga na svojih obveznicah obljublja Nemčija. Ta razlika je odvisna samo od manjšega zaupanja, ki ga v svetu uživa Italija. Da bi spodbudila varčevalce, da vložijo svoje prihranke v tako naložbo, ki predstavlja določeno tveganje, mora italijanska država ponuditi večje donose.

Če bomo morali biti pri naložbah v obveznice pozorni na donos ne glede na kraj izdaje, se bo moral varčevalec pri naložbah v delnice bolj ozirati na sektor, v katerem podjetje deluje, kot na državo, kjer ima sedež podjetje, ki je vrednotnico izdalo. Varčevalec bo imel tako za isti sektor več različnih možnosti: če bi rad investiral v avtomobilsko

industrijo, bo lahko izbral med delnicami vseh podjetij, ki delujejo na tem področju; na razpolago ne bo imel samo FIAT-ovih delnic, pač pa bo lahko pogledal tudi, kaj lahko dobi v Nemčiji, na Nizozemskem, v Franciji ipd., ter primerjal posamezne donose.

Za italijanske varčevalce bo predvsem pomembno dejstvo, da bodo lahko na tako razvejanem tržišču našli primerne alternative državnim vrednostnim papirjem, katerih donos, čeprav je danes še na nadpovprečni ravni, v zadnjih letih močno pada. Tudi tu pa bo treba upoštevati morebitno tveganje; kdor želi varne naložbe, bo še vedno zaupal svoje prihranke državnim vrednostnim papirjem.

Prednost tako razvejanega tržišča ostaja prav v raznolikosti ponudbe, ki jo bo lahko varčevalec v celoti izkoristil, če se bo pri svojih naložbah posluževal investicijskih skladov. Na tak način bo lahko varčevalec z raznolikostjo naložb pri enakem donosu bistveno znižal stopnjo tveganja.

DALJE

JUBILEJNA IZVEDBA BARCOLANE

NOGOMET

GOSPODARSTVO

SGZ GORICA PRI SEN. VOLČIČU

V ponedeljek, 12. t.m., je senator Mitja Volčič sprejel delegacijo Slovenskega gospodarskega združenja, ki so sestavljali predsednik Vito Primožič, podpredsednik Hadrijan Corsi in direktor Igor Orel. Senator Volčič je seznanil predstavnike SGZ-ja s svežimi informacijami o vladni krizi in scenarijih, ki se pripravljajo za preprečitev predčasnih volitev. Obrazložil je smisel in namen posveta o obmejnem sodelovanju v tretjem tisočletju, ki ga organizira senatna komisija za zunanje zadeve v sodelovanju s tržaško univerzo 19. t.m. v prostorih predavalnice na sedežu univerzitetnih fakultet v ulici Aviano.

Predsednik združenja Primožič je senatorju Volčiču obrazložil nastanek samostojnega združenja v Gorici in orisal delovanje, ki je usmerjeno v prvi vrsti v pomoč članstvu za premoščanje vseh obveznosti, ki jih prinašajo skoraj vsakodnevne zakonske novosti. Seznanil ga je s prizadevanjem združenja pri vključevanju v čezmejno sodelovanje, v katerem igra vlogo povezovalca med italijanskimi in slovenskimi gospodarstveniki. Podpredsednik Corsi je senatorja Volčiča seznanil s splošnim stanjem goriškega gospodarstva, ki ni najbolj rožnato in tudi perspektive niso spodbudne. Poudaril je, da mora deželna vlada bolj aktivno podpreti in koordinirati načrte in dogajanja ob meji. Obmejne projekte in interes za gospodarsko prisotnost italijanskih podjetij v Sloveniji mora politično podpreti tudi italijanska vlada. Med drugim je bil govor o bančništvu na Goriškem in o velikih strateških premikih bančnih holdingov.

OI

KNJIŽNI SEJEM V PORDENONU

Pordenonski knjižni sejem bodo letos priredili že devetletič in bo potekal od 30. t.m. do 1. novembra. Letos so sejemu namenili v Pordenonu 4.000 m² razstavnih površin, na katerih bo razstavljalo knjižne novosti vsaj sto založnikov, ki bodo prišli pretežno iz Veneta in Furlanije-Juljske krajine. Lani si je knjižni sejem ogledalo nad 13.000 ljudi. Letos bo geslo sejma *Ne živimo samo od kruha!* Knjižni sejem ima zveneče ime EDIT-EXPO in postaja iz leta v leto bolj zanimiv. Ob njem organizatorji prirejajo vrsto kulturnih prireditev, med temi omenimo pobudo, ki nosi ime *Dan za tvojo prihodnost* in je namenjena dijakom, ki se odločajo za univerzitetni študij; druga prireditev je *Eurolingue*, razstava, na kateri predstavljajo knjižne novosti manj razširjenih evropskih jezikov; med temi je tudi slovenščina.

REGATA, KI JE ŽE ZDAVNAJ PRESEGLA ŠPORTNI OKVIR

V nedeljo, 11. t.m., je v vodah Tržaškega zaliva potekala jubilejna 30. regata za jesenski pokal, znana pod imenom Barcolana. Na njej je zmagala italijanska jadrnica Riviera di Rimini, ki je tako preprečila, da bi prišlo do četrte zaporedne zmage slovenske jadrnice Gaie Legend. Letošnje Barcolane se je udeležilo rekordno število 1.575 jadrnic.

FOTO: KROMA

Slovenska jadrnica je vodila do zadnjega zavoja tudi z miljo prednosti, potem je nastopilo brezvetrje; tega so se okoristile zlasti lažje jadrnice, prehiteli so Gaio Legend, ki je bila na koncu četrta. Prva je bila, kot rečeno, italijanska jadrnica Riviera di Rimini (na gorinji sliki) s skipperjem (krmarjem) Cianom. Druga je bila slovenska 10-metrška jadrnica Esimit, ki jo je krmaril Matjaž Antonac in na kateri je bil zadolžen za jadra tudi tržaški slovenski jadralca Peter Sterni, tretja pa tržaška Trappola s skipperjem Bodinijem, ki je v posadki štela tudi zamejskega Slovenca, in sicer Paola Cerkveniča.

Zamejsko jadranje je bilo prisotno s štirimi čolni Jadralnega kluba Čupa, ki je prav pred kratkim slavil 25-letnico: Sciuscià, Five to Six, Kima in Selva. Veliko zanimanje je pritegnila tudi nova čupa, ki so jo splovili ravno ob 25-letnici kluba.

Resnici na ljubo je Barcolana prireditev, ki je že zdavnaj presešla športni okvir. Krajevna sredstva javnega obveščanja so Barcolani po-

svetila veliko prostora ne toliko na športnih, kot na straneh, posvečenih ponavadi pomembnejšim dogodkom. Letos pa je bilo to še posebej razvidno, saj je regata slavila svojo 30. izvedbo. Ob tej priložnosti je osrednji dogodek - regato namreč - spremljala vrsta drugih prireditev: koncertov, razstav idr. Tu je treba omeniti tudi razstavo o ribištvu v Tržaškem zalivu, ki je na ogled v prostorih Tržaškega pomorskega kluba Sirena v Barkovljah. Razstavo, ki je bi-

la na ogled pred časom že v Prosvetnem domu na Opčinah, je pripravil in uredil kapitan Bruno Volpi Lisjak, avtor knjige o slovenskem pomorskem ribištvu skozi stoletja v Tržaškem zalivu. O razstavi smo že pisali, povemo le, da je njena postavitev v dnevih Barcolane popolnoma upravičena, saj se je tako vsaj del tržaške italijanske, a tudi zunanje javnosti seznanil s slovenskim značajem pomorskega ribištva na Tržaškem.

Moštvo Gaie Legend med regato (Foto Kroma)

ŠAH

1. MEDNARODNI TURNIR KRAS '98

V organizaciji goriškega šahovskega krožka in didaktičnega ravnateljstva v Doberdolu, pod pokroviteljstvom občine Sovodnje ob Soči, je potekal v nedeljo, 11. t.m., v Kulturnem domu v Sovodnjah 1. mednarodni šahovski turnir med osnovnimi šolami Kras '98.

Udeležba je presešla vsa pričakovanja, saj je na turnirju nastopalo 68 učencev osnovnih šol iz Slovenije (Dobrovo in Miren), Italije (Vicenza, Tržič, Turjak, Videm, Brazzano, Medea), iz Avstrije in zamejstva (Vrh sv. Mihaela in Romjan). Na zelo uspešnem

mednarodnem šahovskem turnirju so se odlično izkazali slovenski predstavniki. Rok Vuga z Dobrovega je osvojil prvo mesto, na drugo mesto pa se je uvrstila Barbara Zavržnik iz Mirna. Uspešno sta zaigrala tudi Matija Cotič in Ivan Černič z Vrha sv. Mihaela. Na končni uvrstitvi šol so dosegli prvo mesto učenci iz

Vicenze, pred osnovno šolo Dobrovo in Miren ter osnovno šolo Vrh sv. Mihaela. Na turnirju so mladi tekmovalci, starši in spremljevalci imeli priložnost spoznati, navezati prijateljske stike s predstavniki različnih držav in preživeti prijetno popoldne v evropskem duhu.

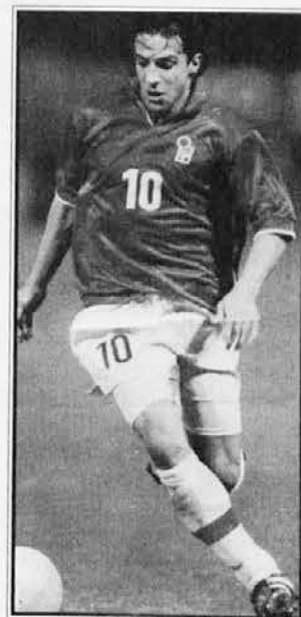
Veselite in zadoščenje na mladih obrazih je bil najboljši dokaz, da je srečanje uspelo in da se bo s podobnimi prireditvami nadaljevalo tudi v prihodnosti.

ITALIJA ZMAGALA, PORAZ SLOVENIJE

Konec prejšnjega tedna je potekal tudi v znamenju kvalifikacijskih tekem za evropsko nogometno prvenstvo.

V prvi skupini je v soboto, 10. t.m., italijanska reprezentanca, ki jo komaj poldrugi mesec vodi novi selektor Dino Zoff, na stadionu Friuli v Vidmu slavila svojo drugo kvalifikacijsko zmago. Potem ko je 5. septembra v gosteh premagala Wales, je tokrat odpravila Švico z gladkim dva proti nič kljub ne ravno blesteči igri (a tudi Švicarji se niso izkazali). Oba gola za Italijo je dal Juventusov napadalec Alessandro Del Piero (na sliki); s tem se je zelo verjetno otresele smole, ki ga je spremljala od svetovnega prvenstva v Franciji in ga je dodatno prizadela ob nedavni dopinski aferi, ki se še ni končala.

Slovenija pa je v drugi skupini, prav tako v soboto, 10. t.m., kljub dobri igri doživela poraz proti Norveški z 1:2 na domačem igrišču, na stadionu za Bežigradom v Ljubljani. Tekmo je spremljalo osem tisoč gledalcev, kar je največ doslej, ki so bučno navijali za domačo reprezentanco. Slovenija je v 24. minuti prvega polčasa povedla z golom Zahoviča, prav v 45. minuti pa je izenačil norveški zvezdnik Tore Andre Flo. V 83. minuti pa je zmagoviti gol

za Norvežane dal Kjetil Rekdal in tako pokopal upe slovenske ekipe, ki pa bi si verjetno zaslužila neodločen izid, saj je dobro igrala proti Norvežanom, ki so bili na tej tekmi absolutni favoriti.

Kvalifikacijske tekme so bile tudi v ostalih skupinah, kjer je vsekakor treba omeniti presenetljiv poraz Nemčije z 1:0 proti Turčiji. Kar se tiče tekem v skupinah, kjer igra Italija in Slovenija, je Danska izgubila doma proti Walesu z 1:3, Latvija pa je doma premagala Gruzijo z 1:0. Slovenija pa je že v sredo, 14. t.m., ponovno igrala kvalifikacijsko tekmo proti Latviji v Ljudskem vrtu v Mariboru.

DOMAČA KOŠARKA

NAŠE PETERKE SO OSTALE PRAZNIH ROK

Konec prejšnjega tedna, točneje v soboto, 10. t.m., se je začelo košarkarsko prvenstvo C1 in C2 lige. V 1. kolu so tako Jadran Nuova Kreditna v C1 ligi kot Bor Radenska in Dom Kmečka banka v C2 ligi doživeli poraz.

Vsi trije naši tretjeligaši so igrali v gosteh. Jadran Nuova Kreditna je v Pordenonu povsem zaslužno izgubil proti domači ekipi Artena z izidom 70:52. Jadranovci so igrali slabo in so, razen v začetnih minutah igre, celo tekmo zaostajali. V torkovi številki Primorskega dnevnika (13. t.m.) smo imeli priložnost brati komentar Jadranovega trenerja Walterja Vatovca, v katerem poudarja zlasti pomen spremembe miselnega pristopa in okrepitve kohezije. Upajmo, da bo do tega prišlo v naslednji tekmi, ki jo bo Jadran odigral doma proti ekipi Conegliana.

Bor Radenska je v Gradišcu visoko izgubil proti domači ekipi Weber Itala San Marco z izidom 88:63. Rezultat pa ne sme zavesti bralca, saj so bili Borovci enakovredni nasprotniki domačinov (ob koncu prvega polčasa so vodili s točko

razlike) vse do deset minut pred koncem tekme, ko so popustili in doživeli tako visok poraz.

Dom Kmečka banka pa je v Manzanu klonil pred domačo ekipo z izidom 81:59. Tudi Domovci so se dobro upirali nasprotniku do osemindvajsete minute. Potem si je Manzano priigral lepo prednost in jo obdržal do konca.

Borovci in Domovci bodo skušali popraviti začetni spodrsljaj v prihodnjem kolu, ko bosta obe ekipi igrali doma, Bor proti Servolani, Dom pa proti Codroipeseju.

Na start pa se pripravljata tudi prvenstvo D lige, kjer bosta igrali dve slovenski ekipi, in sicer Kontovel Nord Est in Cicibona Prefabbricati Marsich. Cicibonaši bodo prvo tekmo odigrali doma proti Goriziani, Kontovel pa se bo v Gradežu pomeril proti domači ekipi.

15

ČETRTEK
15. OKTOBRA
1998

BLIŽNJI VZHOD / VPRAŠANJE KURDOV

TURČIJO IN SIRIJO PREVEVA VOJNI VETER

VIDA VALENCIČ

Muslimanski svet se je v zadnjih tednih znašel v novi politični zagati, ki bi lahko stopnjevala že itak eksplozivno stanje na Srednjem vzhodu. Glavno jabolko spora so Kurdi, po vsej verjetnosti najnesrečnejši manjšinski narod na svetu. Njihova nepriznana država Kurdistan se razteza na širokem območju med Turčijo, Sirijo, Armenijo, Irakom in Iranom. Prav zaradi te razprostranosti naselitvenega območja pa predstavljajo trn v peti za vse omenjene države. Najvišji odstotek Kurdov je prisotnih v Turčiji, Turčija pa je tudi tista država, ki je do tega naroda najbolj neizprosna. Državni zapori, ki med drugim veljajo za najbolj nečloveške v Evropi, so seveda polni kurdskih zapornikov. Turčija obtožuje Sirijo, da nudi zatočišče vsem tistim pripadnikom kurdske delavske stranke PKK, ki je v resnici kurdsko osvobodilno gibanje. Ti pripadniki stranke so v veliki meri tudi odgovorni za teroristične akcije zoper turško državo, Sirija pa naj bi jih ščitila in osvobodilno gibanje bogato zalagala z orožjem. Neizpodbitno dejstvo je,

Turški vojaki ne spoštujejo niti trupel kurdskih gverilcev

da je Sirija prav gotovo do Kurdov veliko prizanesljivejša kot Turčija, predvsem ker je vpleten le minimalni odstotek njenega ozemlja. Kurdi pa obenem predstavljajo za sirske državo imenitni način, da prizadene Turčijo. Glavni problem med sosednjima državama tokrat ni nafta, pač pa veliko cenejša tekočina, ki pa na teh puščavskih tleh postane tako dragocena kot gosti petrolej. Sirija skorajda nima svojih voda, kar pomeni, da je v celoti odvisna od dotoka vode iz sosednjih držav. Turčija pa prav gotovo ni tako čista kot voda, s katero špekulira. Z jezovi na Evfratu je de-

jansko zgradila učinkovit sistem, s katerim lahko kadarkoli ustavi dotok vode v Sirijo in Irak. Bistveno vprašanje mednarodnega prava postane tako pojmovanje lastnine neke dobrine, kot je voda, ki naravno prekorači državne meje. Bistra voda pa ni edina, ki razburja duše Srednjega vzhoda. Turčija je že pred dvema letoma vzpostavila plodno vojaško sodelovanje z Izraelom. Izraelci se seveda stalno urijo v vojaških veščinah, to svoje znanje pa posredujejo svojim turškim kolegom. Zavezništvo med obema državama je takoj zbudilo v oči ostale države Srednjega vzhoda, ki so

v tem koraku videle protiarabsko zaroto.

Da ne gre le za običajna trenja in zdrahe med dvema sosedama, je razvidno že iz reakcije ostalih držav Srednjega vzhoda. Vojno obračunavanje med Turčijo in Sirijo bi zadalo hud udarec krhkemu ravnotežju sil na območju, prav zaradi tega so se številni državni voditelji, kot je npr. egiptovski predsednik Mubarak, angažirali, da bi zedinili sprti sosedi. Kako se bo zadeva nadaljevala, je težko predvideti. Države Srednjega vzhoda so se že postavile vsaka na svojo stran, tako da je regionalna politika predvsem bilansiranje številnih sil. Arabski svet se je skupno z Iranom postavil na stran Sirije, proti Turčiji, predvsem iz nasprotovanja turško-izraelskemu vojaškemu zavezništvu. Ne samo to. Ta skupina držav obtožuje Izrael, da je glavni akter spora, ki je iz ožadi manevriral proti Siriji, da bi tako udrihal po arabskem svetu. Kurdi so v tem krhkem ravnotežju sil na Srednjem vzhodu grešni kozel prav vsega; do zdaj pa svetovne velesile, kot po navadi, niso bile zmožne dostojanstvene obrambe tega zatiranega naroda. V štirinajst let trajajočem sporu med Turčijo in Sirijo zaradi tega manjšinskega naroda pa je že umrlo 30.000 ljudi. In seveda niso bili zadnji.

ITALIJANSKA NOTRANJA POLITIKA

PO PRODIJU PRODI?

Predsednik republike Scalfaro je v torek povabil na Kvinal dotedanjega ministrskega predsednika Prodi in mu poveril mandat za sestavo nove vlade. Predsednik Scalfaro je sam obrazložil razloge Prodijevega imenovanja, pri čemer je izrecno omenil, da je Prodi dejansko kandidat strank, ki imajo v parlamentu večino. Pristavil pa je, da se

mora sam mandatar prepričati, če omenjena večina zares obstaja, in sicer še preden dokončno izjavi, da sprejema nalogo, ki mu je bila zaupana.

Že zdaj pa je jasno, da mora nova vlada predvsem poskrbeti, da se v parlamentu odobri finančni zakon, januarja pa naj bi se pričelo široko politično preverjanje.

DOSEŽEN SPORAZUM

PREMIRIJE NA KOSOVU

Amerškemu veleposlaniku Richardu Holbrookku se je vendarle posrečilo prepričati najhujše.

Atlantsko zavezništvo je sicer pripravljeno na neposredne vojaške posege na Kosovu, kar je bilo odločilno, da je srbski predsednik Milošević pristal na zahteve, ki jih izrecno omenja resolucija Združenih narodov. Spoštovanje sporazuma, ki je bil dosežen v Beogradu, bo nadzorovalo dva tisoč inšpektorjev, ki jih bo določila Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi. Rusija

bo imenovala dvestopetdeset svojih inšpektorjev, ostali pa bodo pripadali posameznim evropskim državam, članicam omenjene organizacije.

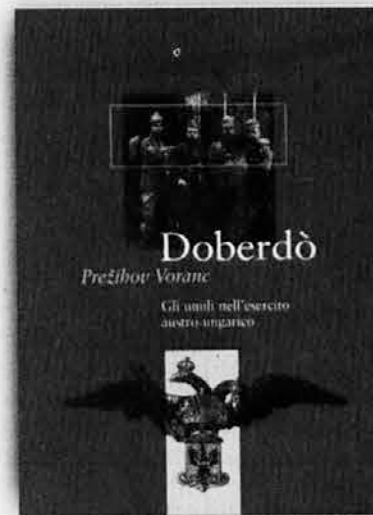
Sporazum omenja pravico Albancev na Kosovu do samoodločbe, govori dalje o široki avtonomiji, a tudi o nedotakljivosti meja današnje Jugoslavije, ki poleg Kosova obsega še Srbijo in Črno Goro. Milošević mora do prihodnje sobote dokazati, da namera va Srbija zares spoštovati sporazum.

NOVO PRI GORIŠKI MOHORJEVI DRUŽBI

ANTON KACIN GRAMMATICA DELLA LINGUA SLOVENA

Nova, dopolnjena izdaja slovenske slovnice dr. Antona Kacina s svojo strokovnostjo in jasno ter izčrpno preglednostjo bo spet na voljo vsem uporabnikom, ki ta tekst pogrešajo že nekaj let.

PREŽIHOV VORANC DOBERDÒ GLI UMILI NELL'ESERCITO AUSTRO-UNGARICO

V sklopu pobud ob 80. obletnici konca prve svetovne vojne je sedaj med nami italijanski prevod Vorančevega romana Doberdò o vojni vihri, ki je zajela avstro-ogrsko cesarstvo in seveda tudi naša tla. Knjiga je izšla s podporo EVROPSKE KOMISIJE.